

РУСЛАНА НАЙДА

**МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ
ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ
УЯВЛЕНЬ У ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДУ «НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ»
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К.Д.УШИНСЬКОГО»

**МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ
МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ
У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

ПРАКТИКУМ

Івано-Франківськ
"НАІР"
2023

УДК 373.2.016:511(072)
Н20

*Схвалено підкомісією 012 Дошкільна освіта
НМК 1. із загальної, професійної освіти та спорту сектору фахової передвищої освіти
НМР МОН (протокол № 3 від 04 вересня 2023 р.)*

*Рекомендовано до друку вченою радою Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»
(Протокол № від 2023 р.)*

Рецензенти: *Березовська Людмила Іванівна* – доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри теорії і методики дошкільної освіти Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»,

Слюсарук-Літвін Світлана Сергіївна – доктор філософії, методист Володимир-Волинського педагогічного фахового коледжу ім. А. Ю. Кримського Волинської обласної ради,

Павлюк Тетяна Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної педагогіки й психології та спеціальної освіти імені проф. Т.І.Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету

Н 20 Методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку. Практикум: навчальне видання для фахових молодших бакалаврів зі спеціальності 012 Дошкільна освіта / автор-упорядник Р.Г. Найда. Івано-Франківськ : НАІР, 2023. 124 с.

ISBN 978-617-8011-64-2

Навчальне видання з методики формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку розроблено для фахових молодших бакалаврів зі спеціальності 012 Дошкільна освіта. Кожна тема презентована блоками завдань для виконання у процесі практичних занять та у ході самостійної позааудиторної роботи.

Для здобувачів фахової передвищої освіти зі спеціальності 012 Дошкільна освіта та викладачів педагогічних фахових коледжів.

ISBN 978-617-8011-64-2

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
СТРУКТУРА освітнього компонента «Методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку»	6
ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ, ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ	8
Практичне заняття №1_ Методичні засади навчання дітей дошкільного віку елементам математики	8
Практичне заняття № 2_ Формування уявлень у дітей дошкільного віку про множину	17
Практичне заняття №3_ Методика формування уявлень про число та лічбу	31
Лабораторне заняття №1_ Методика формування уявлень про число та лічбу.....	43
Практичне заняття №4_ Формування у дітей уявлень про величину предметів та вимірювання величин.....	47
Лабораторне заняття №2_ Формування у дітей уявлень про величину предметів та вимірювання величин.....	53
Практичне заняття №5_ Формування уявлень у дітей дошкільного віку про форму предметів та геометричні фігури	56
Лабораторне заняття №3_ Формування уявлень у дітей дошкільного віку про форму предметів та геометричні фігури	66
Практичне заняття №6_ Формування просторових уявлень у дітей дошкільного віку	69
Лабораторне заняття №4_ Формування просторових уявлень у дітей дошкільного віку.....	81
Практичне заняття №7_ Формування часових уявлень у дітей дошкільного віку	85
Лабораторне заняття №5_ Формування часових уявлень у дітей дошкільного віку.....	93
Практичне заняття №8_ Методика ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з арифметичними задачами	96
Практичне заняття № 9_ Наступність у роботі ЗДО та НУШ у логіко-математичному розвитку дітей	105
САМОДІАГНОСТИКА СФОРМОВАНИХ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ ТА САМОСТІЙНІЙ ПОЗААУДИТОРНІЙ РОБОТІ	115
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ СФОРМОВАНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ	121
РЕСУРСНИЙ БЛОК.....	122

ПЕРЕДМОВА

*При майстрах яось легше.
Вони – як Атланти,
держать небо на плечах.
Тому і є висота.
Ліна Костенко*

У професійній підготовці майбутніх вихователів ЗДО домінуючим напрямом залишається формування компетентностей як професійної характеристики конкурентоспроможного фахівця на ринку праці. Для якісної організації сенсорно-пізнавального та логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку майбутні фахівці повинні володіти математичними знаннями, розуміти закономірності формування логічних структур мислення і розвитку креативних здібностей у дітей дошкільного віку, уміти здійснювати психолого-педагогічну діагностику досягнень дітей у ЗДО, прогнозувати подальший логіко-математичний розвиток дітей. З огляду на перелічені складники професійної підготовки здобувачів освіти, створений методичний продукт допоможе майбутнім фахівцям дошкільної освіти засвоїти та практично реалізувати здобуті теоретичні знання з формування елементарних математичних уявлень.

Навчальне видання «Методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку. Практикум» містить завдання та вправи для формування фахових компетентностей майбутніх фахівців дошкільної освіти, а також методичні рекомендації для практичних занять та самостійної роботи з методики формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку. Створені покликання та QR-коди забезпечують швидкий доступ здобувачів освіти до електронних примірників інструктивно-методичних матеріалів для практичних занять, самостійної роботи, педагогічної практики та фахово-методичної роботи у ЗДО.

Навчальне видання з «Методики формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку. Практикум» розроблений для підготовки майбутніх фахівців дошкільної галузі у педагогічних коледжах (фахових молодших бакалаврів).

СТРУКТУРА
освітнього компонента «Методика формування елементарних математичних
уявлень у дітей дошкільного віку»

№	Назва тем						
		Аудиторних	Лекції	Практичні, лаборант.	Семінари		
Модуль 1.							
Змістовий модуль 1. Теоретико-методичні засади методики формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку							
1	Предмет та завдання методики формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку	14	8	4		4	6
2	Значення і завдання логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку	14	8	4		4	6
3	Зміст, форми, методи і прийоми навчання дітей дошкільного віку елементам математики у ЗДО	16	10	4	2	4	6
Змістовий модуль 2. Методика формування сенсорно-пізнавальної та логіко-математичної компетентності у дітей дошкільного віку							
4	Методика формування уявлень про число та множину у дітей дошкільного віку	18	12	4	4	4	6
5	Методика формування уявлень про величину предметів у дітей дошкільного віку	18	12	4	4	4	6
6	Методика формування уявлень про форму та геометричні фігури у дітей дошкільного віку	18	12	4	4	4	6
7	Методика формування просторових уявлень у дітей дошкільного віку	18	12	4	4	4	6
8	Методика формування часових уявлень у дітей дошкільного віку	18	12	4	4	4	6
9	Методика формування уявлень про величину предметів у дітей дошкільного віку	18	12	4	4	4	6
10	Методика обчислення та розв'язання арифметичних задач з дітьми дошкільного віку	18	12	4	4	4	6
Змістовий модуль 3. Організаційно-методична робота з формування елементарних математичних уявлень дітей дошкільного віку у ЗДО							
6	Наступність в роботі ЗДО і НУШ у формуванні елементарних математичних уявлень	10	8	2	4	2	2
Всього годин:		180	118	42	34	42	62

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№	Тематика практичних занять	Кількість годин
1.	Методичні засади навчання дітей дошкільного віку елементам математики	4
2.	Формування уявлень у дітей дошкільного віку про множину	2
3.	Методика формування уявлень про число та лічбу	2
4.	Формування у дітей уявлень про величину предметів та вимірювання величин	2
5.	Формування уявлень у дітей дошкільного віку про форму предметів та геометричні фігури	2
6.	Формування просторових уявлень у дітей дошкільного віку	2
7.	Формування часових уявлень у дітей дошкільного віку	2
8.	Методика ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з арифметичними задачами	4
9.	Наступність у роботі ЗДО та НУШ у логіко-математичному розвитку дітей	4
Всього		24

ТЕМАТИКА ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

№	Тематика лабораторних занять	Кількість годин
1.	Методика формування уявлень про число та лічбу	2
2.	Формування у дітей уявлень про величину предметів та вимірювання величин	2
3.	Формування уявлень у дітей дошкільного віку про форму предметів та геометричні фігури	2
4.	Формування просторових уявлень у дітей дошкільного віку	2
5.	Формування часових уявлень у дітей дошкільного віку	2
Всього		10

**ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ, ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ
ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ**

Практичне заняття №1

Методичні засади навчання дітей дошкільного віку елементам математики

ПОНЯТІЙНИЙ БЛОК

Запишіть визначення дефініцій:

- Сенсорно-пізнавальна компетентність – _____

- Логіко-математична компетентність – _____

- Слуховий образ числа – _____

- Метод навчання елементам математики – _____

- Принцип навчання елементам математики – _____

- Засоби формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку – _____

- Форми організації навчання дітей елементам математики – _____

- Серіація – _____

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЛОК

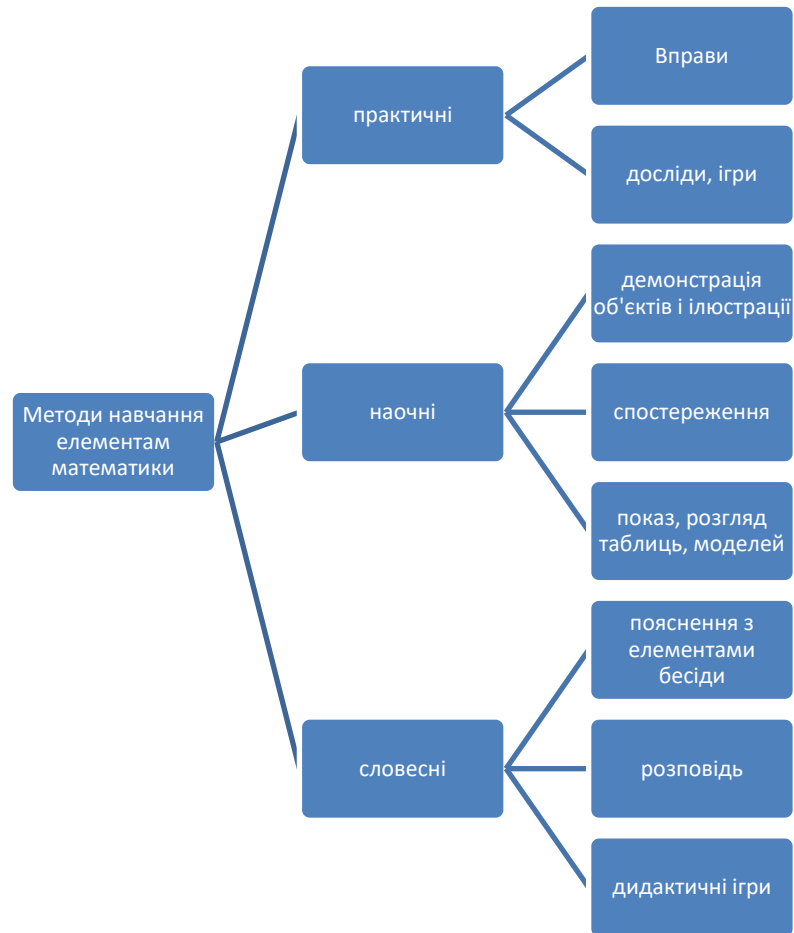
Принципи навчання елементам математики:

- Принцип розвивального навчання
- Принцип виховуючого навчання
- Принцип індивідуального підходу до дітей
- Принцип науковості й доступності
- Принцип свідомості й активності
- Принцип систематичності й послідовності
- Принцип наочність
- Принцип зв'язку навчання з життям
- Принцип міцності засвоєння знань

Сенсорні еталони:

- ✓ Колір
- ✓ Форма
- ✓ Величина
- ✓ Орієнтування у просторі
- ✓ Часові уявлення

Методи навчання елементам навчання

Засоби формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку

- ✓ дидактичний матеріал: лічильні палички, палички Кюїзенера, набір геометричних фігур, логічні блоки Дьєнеша, кубики, картинки, природний матеріал;
- ✓ динамічні посібники: рахівниця, силуети плоских геометричних фігур, посібники-аплікації, фланелеграф;
- ✓ технічні засоби навчання: мультимедійні засоби, діапроектори, ноутбуки тощо.

Форми організації навчання дітей дошкільного віку елементам математики

- ✓ заняття;
- ✓ гра;
- ✓ прогулянка;
- ✓ самостійна діяльність;
- ✓ індивідуальна робота .

Класифікація занять

Види занять з логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку:

- ✓ комплексні;
- ✓ комбіновані (інтегровані);
- ✓ домінантні .

Тривалість занять з логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку:

- ✓ Від 1-3 років – до 10 хвилин у ігровій формі;
- ✓ У молодшій групі – не більше 15 хвилин;
- ✓ У середній групі – 20 хвилин;
- ✓ У старшій групі – 25 хвилин.

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

Вправа 1. Скласти математичне завдання для дітей старшого дошкільного віку із застосуванням принципу розвиваючого навчання.

Вправа 2. Педагогічна ситуація. У ході заняття з математики для дітей середнього дошкільного віку з теми «Геометричні фігури» вихователька відзначила, що двоє вихованців не засвоїли матеріал. Один з вихованців постійно на занятті відволікався, був не уважним, а інший, навпаки, не встигав за темпом роботи інших дітей на занятті, тому й не виконав усіх завдань.

Завдання: запропонуйте виховательці у який спосіб необхідно компенсувати не доопрацювання дітей та які принципи навчання дітей елементам математики будуть реалізовані у процесі такої роботи?

Завдання 3. Запропонуйте для виховательки три форми роботи (окрім заняття) з дітьми старшого дошкільного віку з теми «Орієнтування у просторі» у ході яких буде реалізовано принцип міцності засвоєння знань та складіть завдання відповідно до теми.

Завдання 4. Виписати із БКДО зміст (знання та навички) сенсорно-пізнавального розвитку дитини дошкільного віку (сенсорно-пізнавальну, логіко-математичну та дослідницьку компетентність).

Вправа 5. У БКДО в освітньому напрямі «Дитина у сенсорно-пізнавальному просторі» (с.11) визначено сформованість навички, серед яких «навичка здійснювати серіацію» та «навичка елементарного кодування властивостей та якостей предметів».

Завдання: опишіть у який спосіб ви будете формувати ці навички з дітьми дошкільного віку.

Вправа 6. «Знайди предмети одного виду»

Завдання: сформулюйте мету відповідно до програми «Освіта і піклування», опишіть матеріал та інструкцію до практичної вправи для дітей старшого дошкільного віку

Мета _____

Матеріал:

Інструкція:

Мал. 1

Мал.2

Мал. 3

Мал.4

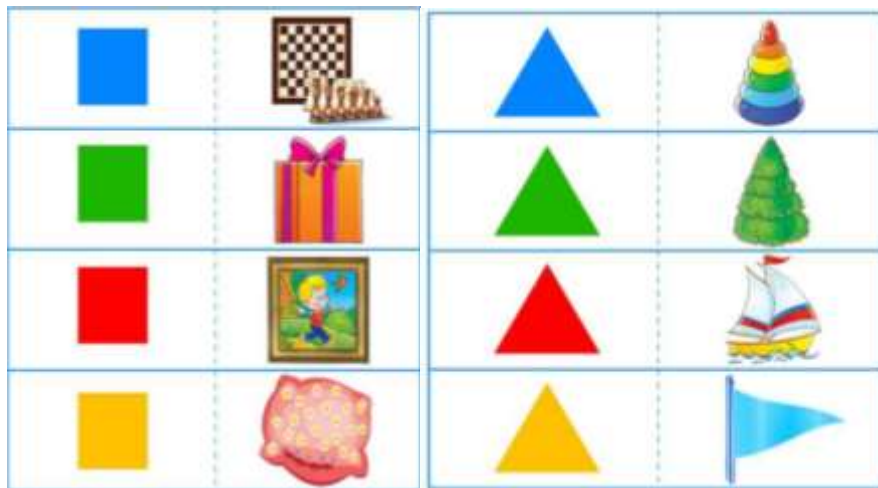

«Цікава геометрика»

Мета:

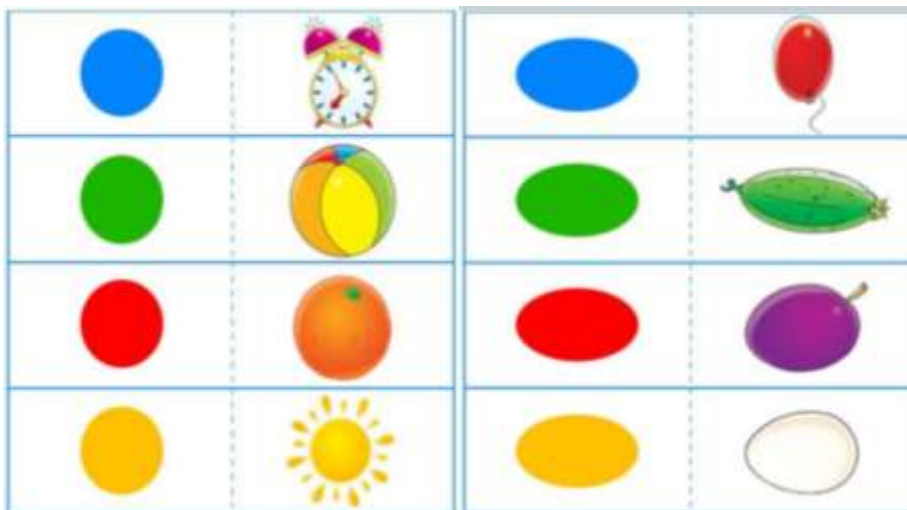
Матеріал: _____.

Інструкція:

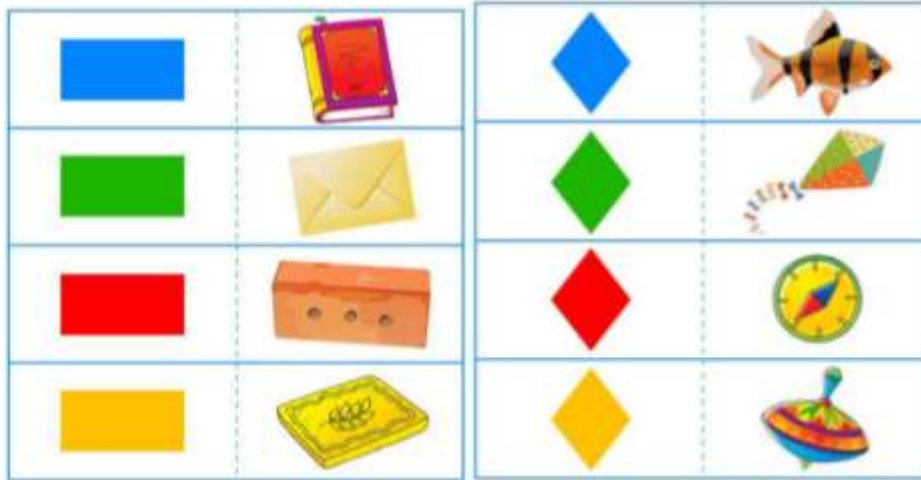
Мал. 1

Мал.2

Мал.3

Мал. 4

Мал. 5

Мал.6

Завдання 7. Скласти:

пояснення з елементами бесіди для дітей середнього дошкільного віку під час ознайомлення з геометричної фігурою _____

інструкцію з виконання самостійних завдань для дітей старшого дошкільного віку з теми «Орієнтування у просторі» _____

Завдання 8. Сформулюйте питання (тема за вибором):

Репродуктивно-мнемічне

Репродуктивно-пізнавальне

Продуктивно-пізнавальне

Завдання 9. Створити ментальну карту з теми «Вітчизняні інноваційні технології формування математичних уявлень у дітей дошкільного віку» (з використанням картинок, які вклеюєте у Практикум та відео-матеріалу, на яке подаєте посилання).

Ментальна карта

БЛОК САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ

Розробити макет сайту-сторінки з добіркою матеріалів, з методичними знахідками, які стануть у нагоді при підготовці до занять у ході педагогічної практики.

<http://surl.li/jbudv> або

БЛОК САМОКОНТРОЛЮ

1. Назвати основні методи та прийоми формування математичних уявлень у дітей дошкільного віку.
2. Схарактеризуйте зміст сенсорно-пізнавального розвитку у дітей молодшого дошкільного віку.
3. Схарактеризуйте зміст логіко-пізнавального розвитку у дітей середнього дошкільного віку.
4. Схарактеризуйте зміст логіко-пізнавального розвитку у дітей старшого дошкільного віку.
5. Розкрийте роль засобів навчання у формуванні елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку.
6. Назвати форми навчання дітей дошкільного віку елементам математики у ЗДО.

7. Визначити математичні поняття, якими оволодівають діти дошкільного віку у молодшому, середньому та старшому дошкільному віці.

РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Кольорові хмаринки». На кольоровій хмарі напишіть продовження речення,

Я _____
на цьому занятті

Практичне заняття № 2

Формування уявлень у дітей дошкільного віку про множину

ПОНЯТІЙНИЙ БЛОК

Запишіть визначення дефініцій:

Множина –	
Скінченна і нескінченна множина –	
Частина множини –	
Підмножина –	
Елементи множини –	
Способи визначення множини –	

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЛОК

Алгоритм організації роботи з множиною у *ранньому віці*:

- ✓ фіксація уваги дитини на сукупностях;
- ✓ ілюстрація складання множини;
- ✓ розгляд елементів множини;
- ✓ дослідження властивостей множини та порівняння чисельності множини

за допомогою прийомів накладання чи прикладання, виділивши зайві предмети.

Алгоритм організації роботи з множиною *у молодшому дошкільному віці*:

- ✓ формування уявлень про межі множини та її елементи;
- ✓ формування умінь та навичок порівнювати елементи, контрастні множини;
- ✓ оволодіння прийомами накладання і прикладання елементів однієї множини до елементів іншої.

Алгоритм організації роботи з множиною *у середньому дошкільному віці*:

- ✓ уточнення уявлень про множини і число;
- ✓ диференціювання множин за кількістю і найменування кожної з них числівником (підсумковим числом) на основі лічби (діти вчать перелічувати елементи множин у межах п'яти; відлічувати меншу кількість елементів множини від більшої за названим числом);
- ✓ утворення рівності із нерівності шляхом зменшення чи збільшення однієї з множин;
- ✓ вдосконалення лічби множин, що сприймається слуховим та дотиково-руховим аналізаторами;
- ✓ визначення множини у предметах довкілля.

Алгоритм організації роботи з множиною *у старшому дошкільному віці*:

- ✓ об'єднання, розбивання множини на підмножини, доповнення та вилучення зайвого;
- ✓ використання слів в активному мовленні «усі», «деякі», «належить», «не належить», «якщо..., то»;
- ✓ розуміння їх призначення множин у предметах довкілля (посуд, одяг, меблі тощо);
- ✓ практичне оперування множинами (кілька окремих частин можна об'єднати в одну цілу множину).

Етапи підвищення пізнавальної активності дітей у процесі знаходження предметів (множини)

- ✓ знаходження предметів(знайди один або багато предметів у довколишній дійсності);
- ✓ порівнювати контрастні за кількістю множини («багато і один»);
- ✓ порівняння елементів множини (прийом накладання елемента однієї множини на іншу);
- ✓ ознайомити дітей із операціями вилучення частини множини з цілого.

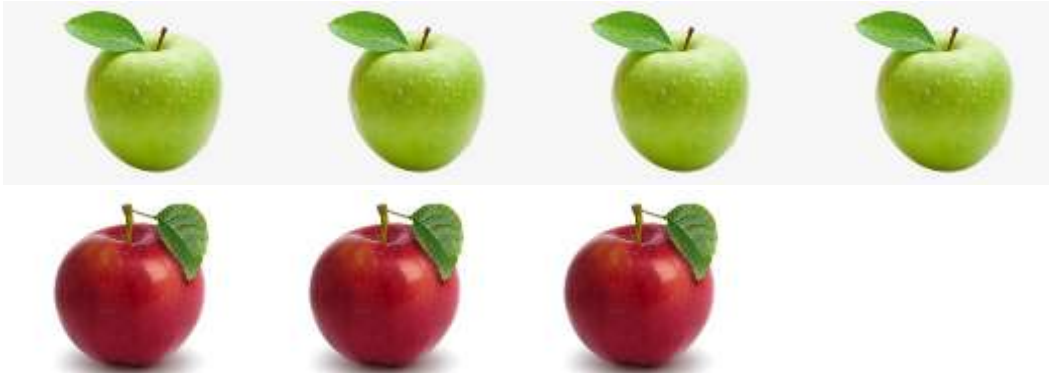
ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

Вправа 1. Змодельуйте роботу вихователя.

Вихователь пропонує дітям порівняти дві множини яблук: зелених та червоних.

Дітям пропонуються набори роздавальної наочності.

Завдання: опишіть, які дії будуть виконувати діти. Напишіть три варіанти висновків дітей щодо кількості яблук.

Вправа 2. Запишіть назву та зміст дидактичних ігор, які використовує вихователь у ході формування уявлень у дітей дошкільного віку множин:

Завдання для порівняння рівних множин _____

Місце для наклеювання наочного матеріалу

Завдання для порівняння нерівностей елементів у множинах _____

Місце для наклеювання наочного матеріалу

Гра для порівняння множин різних за кількістю _____

Місце для наклеювання наочного матеріалу

Гра на знаходження множин у довколишньому середовищі _____

Місце для наклеювання наочного матеріалу

Гра на встановлення рівності між двома групами предметів

Місце для наклеювання наочного матеріалу

Вправа 3. Опишіть, яким чином будете знайомити дітей зі способом накладання (на конкретному прикладі).

Місце для приклеювання наочності

Вправа 4. Опишіть, яким чином будете знайомити дітей зі способом прикладання (на конкретному прикладі).

Місце для приклеювання наочності

Завдання 5. Скласти дидактичні ігри на:

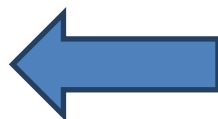
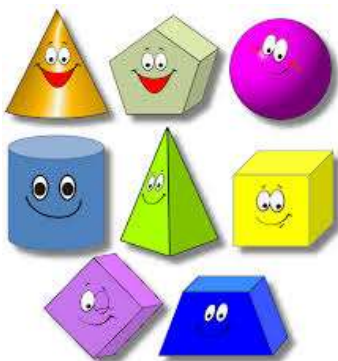
- ✓ перелічування елементів множин у межах 5 для дітей середнього дошкільного віку

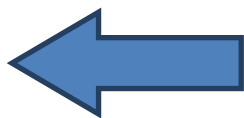
- ✓ відлічування меншої кількості елементів множин від більшої за названим числом

✓ порівнювання множин та суміжних чисел, що відповідають їм

✓ перетворення множин

Завдання 6. Напишіть назву множин, які зображені на малюнках

Завдання 7. Намалюйте (або наклейте зображення) множини:

Посуд

Меблі

Квіти

Діти

БЛОК САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1 (робота в парах). Вивчіть систему роботи свого колеги (одногрупниці чи одногрупника) за наданим нижче алгоритмом; результати занотуйте в робочий зошит.

Процес вивчення системи роботи педагога передбачає **такий алгоритм дій:**

➤ **Відвідування й аналіз заняття з математики.**

➤ _____

➤ **Вивчення календарного планування.** Необхідно **зіставити** планування з програмою, за якою працює вікова група, щоб виявити стан виконання майбутнім вихователем державних вимог до дошкільної освіти. Слід також **проаналізувати** планування індивідуальних занять із дітьми.

➤ _____

➤ **Діагностична програма для визначення рівня сформованості елементарних математичних знань у дітей** (проводите роботу з однією дитиною).

➤ **Методика 1.** «Квіточки-метелики» виявляє вміння дітей користуватися прийомами накладання та прикладання у визначенні рівності та нерівності за кількістю.

Інструкція до проведення. Дитині пропонують картку з намальованими на ній квітками і дається 5 малюнків метеликів. Педагог каже дитині: «В садку розквітли квіточки. Спочатку одна квітка, потім ще, ще одна, ще одна. Скільки квітів розквітло у садочку?» (Можливі відповіді дитини «багато», «три»). «Прилетіли метелики, стали сідати на квітки. Посади, Наталко, метелики на квіточки. Скільки сіло метеликів?» (Багато, три). «Чого більше, метеликів чи квіток?»(скільки метеликів стільки і квітів).
Кількість метеликів повинна бути більша на 1-2.

Опис результатів роботи

➤ **Методика 2.** «Стрічки для ляльок» виявляє вміння дітей порівнювати предмети за величиною, довжиною, використовуючи прийоми накладання, прикладання.

Інструкція до проведення. Педагог звертається до дитини чи групи дітей: «Наші ляльки зібрались на свято і хочуть причепуритись. У коробці є довгі та короткі стрічки. Виберіть стрічки для ляльок: для великої – довгу, для маленької – коротку». Діти виконують завдання. Педагог ставить запитання: «З довгої стрічки буде великий бант чи маленький? А з короткої?».

Матеріал: 2 ляльки, велика і маленька, набір різнокольорових стрічок.

Опис результатів роботи

➤ **Методика 3** “Ранок, вечір, день, ніч” виявляє вміння орієнтуватися у часі – розрізняти та називати частини доби.

Інструкція до проведення. Педагог звертається до дитини: «Вибери, будь ласка, картинки, де зображено ранок, вечір, день, ніч. Чому ти вирішив, що це день?».

Опис результатів роботи

➤ **Методика 4** «Склади картинку» виявляє вміння дітей порівнювати предмети за шириною, товщиною, використовуючи прийоми накладання, прикладання.

Інструкція до проведення. Педагог каже дітям: «Зараз ми складемо красиву картинку. Знайдіть широку червону стрічку – це буде доріжка, покладіть її від високої ялинки до низької (діти виконують завдання). Від низького будинку до високого веде жовта доріжка. На широкій доріжці стоїть висока лялька, а на червоній – низька.» У ході виконання завдання педагог уточнює: «А яка доріжка, - широка чи вузька? Як ти дізнався? Як їх порівняти?». Далі він пропонує порівняти за товщиною дві палички. Ту, яка товстіше, покласти великому папузі, а яка тонша – маленькому».

Опис результатів роботи

Діагностична програма для визначення рівня сформованості елементів математики у дітей старшої групи.

➤ **Методика 1.** «Розв’яжи задачу» виявляє вміння виділяти кількісну ознаку числа.

Інструкція до проведення. Педагог задає дітям запитання: «Кого більше – 2 слони чи 3 бджоли?» Можливі відповіді дітей : «Більше бджіл, тому, що число 3 більше чим число 2? Що треба робити, щоб бджіл і слонів стало порівну?» Аналогічно ставляться питання: «Чого більше - 5 кавунів чи 5 горошин? Чого більше – 5 курочок чи 5 курчат?»

Опис результатів роботи

➤ **Методика 2.** «Знайди відповідь» виявляє знання про кількісний склад числа з одиниць в межах п'яти.

Інструкція до проведення. Педагог пропонує дитині розв'язати задачу: «Уяви собі, що у мене в руках 5 цукерок. Я сховала руки за спиною, а цукерки розклала в одну та другу руку. Скільки у мене цукерок може бути в правій, а скільки у лівій руці?». Якщо дитина вагається відповісти на питання, необхідно запропонувати їй з опорою на наочність виконати це завдання.

Оцінка результатів: 1 бал – дитина розв'язує задачу швидко одразу чи з опорою на наочність; 0,5 бали – розв'язує аналогічну задачу самостійно після розбору першої задачі з педагогом; 0 балів – немає знань про кількісний склад числа з одиниць.

Опис результатів роботи

➤ **Методика 3.** «Виправ помилку» виявляє знання цифр в межах 10.

Інструкція до проведення: Педагог звертає увагу дитини на кількість предметів в кожному ряді і цифри, які визначають їхню кількість. Далі каже дитині: «Цифри переплутались і не знають, скільки намальовано предметів в кожному ряді. Виправ помилку».

Опис результатів роботи

➤ **Методика 4.** «Процес лічби» виявляє здібності дитини до сприйняття числа та виділення частини у множині.

Інструкція до проведення: Перед дитиною у ряд розкладено 9 картинок (по 3 картинки: овочі, фрукти, квіти) чи 9 кубиків (по 3 кубики: червоні, сині, зелені) на відстані 2 см один від одного. Поставте запитання: «Скільки предметів тут лежить?» Якщо дитина дає невірну відповідь, розширити інструкцію: «Порахуй їх».

Оцінка результатів: 3 б – лічба без наявних моторних компонентів (лічба очима); 2 б – рахує пошепки без рухів голови; 1 б – вказує пальцем при лічбі, супроводжує лічбу пошепки.

Опис результатів роботи

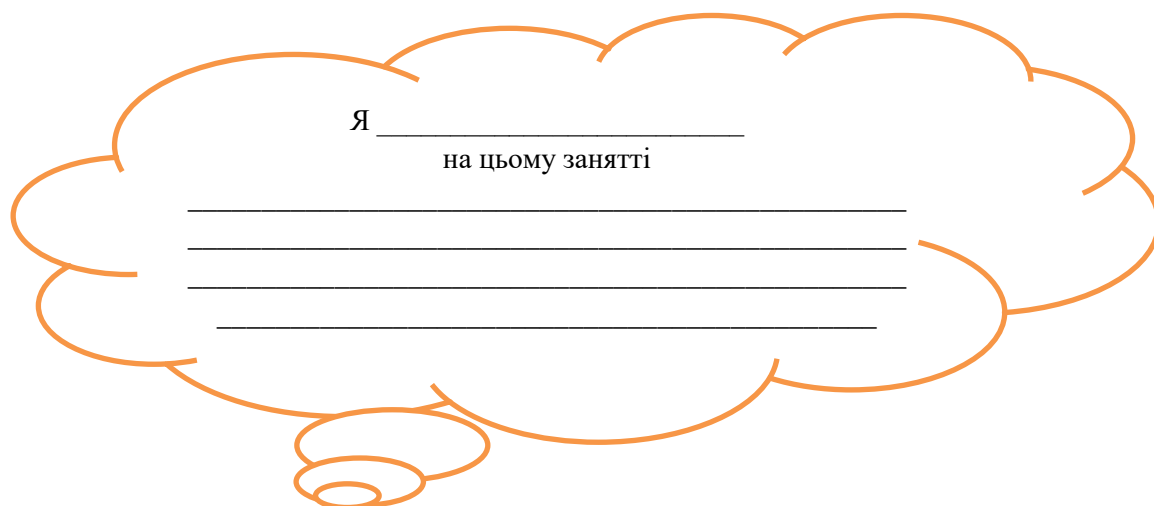
У тих методиках, де не вказані оцінки результатів, проводити її таким чином: 1 б – дитина самостійно справляється із завданням, відповідає на запитання; 0,5 б – дитина справляється із завданням з допомогою дорослого чи з другого разу; 0 б – дитина не справляється із завданням.

БЛОК САМОКОНТРОЛЮ

1. З якими множинами ознайомлюють дітей раннього і дошкільного віку?
2. В якому віці необхідно формувати уявлення про множину?
3. Розкрийте алгоритм ознайомлення дітей з поняттям «множина» на різних вікових етапах.
4. Які ви знаєте методичні прийоми формування у дітей дошкільного віку уявлень про множину? Проілюструйте конкретними прикладами.
5. Які способи встановлення рівності множин використовує вихователь під час порівняння множин?
6. Назвіть показники компетентностей дітей на кінець старшого дошкільного віку оперуючи поняттям «множина».

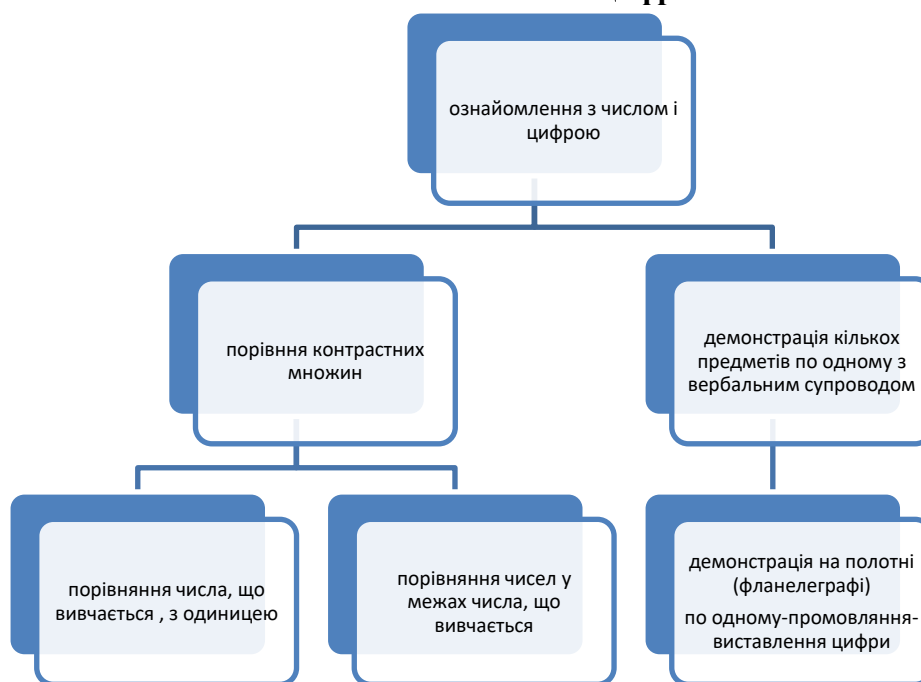
РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Кольорові хмаринки». На кольоровій хмарі напишіть продовження речення,

Практичне заняття №3
Методика формування уявлень про число та лічбу

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЛОК
Ознайомлення з числом і цифрою

Етапи формування обчислювальної діяльності дітей дошкільного віку:

Перший етап (передобчислювальний, підготовчий) – полягає в:

- ознайомленні дітей з утворенням числа на основі додавання 1 до попереднього числа;
- лічба в межах даного числа і називання результату лічби;
- ознайомлення з цифрою, що позначає відповідне число.
- розкриття змісту арифметичних дій додавання і віднімання на основі практичних дій з множиною предметів. Ознайомлення із знаками «+» (плюс), «-» (мінус), «=» (дорівнює).

Другий етап – ознайомлення з обчислювальними прийомами та складом чисел в межах 10:

- ознайомлення з додаванням і відніманням 1;
- ознайомлення з прийомом прилічування і відлічування по 1 ($5+3=5+1+1+1$);
- ознайомлення із складом числа в межах 10 на основі розкладання предметних множин на 2 частини.

Третій етап – вправлення у використанні обчислювальних прийомів на практиці та формування обчислювальних навичок дітей старшого дошкільного віку в процесі виконання практичних завдань:

- розв'язування прикладів та простих арифметичних задач на додавання і віднімання в межах 10;
- додавання і віднімання в межах 10 з опорою на груповий склад числа [1].

Правила лічби

- ✓ Називати числівники по порядку, починаючи зі слова «один».
- ✓ При перелічуванні діти можуть доторкатися до кожного предмета провідною рукою (зазвичай правою) зліва направо.
- ✓ Одному предмету співвідносити тільки одне число.
- ✓ Наприкінці зробити узагальнюючий жест і ще раз назвати останнє число («всього чотири ялинки») [1].

З числами другої половини десятка (6-10) діти у старшій віковій групі ознайомлюються через зіставлення множин.

4 етапи ознайомлення дітей з цифрами.

Перший етап – усвідомлення призначення цифр.

Способи дій: полічити кількість елементів у множині, назвати відповідне число, знайти та назвати цифру, яка його позначає.

Другий етап – формування вміння розрізняти цифру за її елементами.

Способи дій: визначити, з яких елементів вони складаються; дослідити послідовність поєднання елементів цифри; вправлятися у напрямі руху руки – суцільний рух, або два – три рухи).

Третій етап – вправлення дітей у розрізненні цифр на основі впізнання притаманних їй елементів.

На одному занятті використовують не більше ніж два-три прийоми для вправлення дітей.

Четвертий етап – підсумковий: моніторинг ступеня усвідомлення дітьми образу цифр.

Прийоми ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з цифрами

- ✓ показ і називання цифри;
- ✓ аналіз написання цифри;
- ✓ порівняльний аналіз написання цифри;
- ✓ відтворення цифри;
- ✓ штрихування цифри;
- ✓ створення цифри з різних матеріалів;

- ✓ пошук цифри у предметах довколишньої дійсності;
- ✓ художнє слово;
- ✓ співвіднесення цифри з кількістю предметів.

Схема роботи над цифрою

1. Повторення попередньої цифри.
2. Розглядання множини з потрібною кількістю елементів.
3. Розгляд цифри.
4. Обговорення на що схожа цифра. Конструювання цифр (конструктор LEGO).
5. Малювання цифри пальцем у повітрі.
6. Пошук картки з потрібною цифрою.
7. Використання цифрових карток для відповідей на запитання.
8. Можливий запис цифр.

ПОНЯТІЙНИЙ БЛОК

Запишіть визначення дефініцій:

Число –	
Лічба –	
Натуральний ряд –	
Кількісна лічба –	
Порядкова лічба –	
Склад числа –	
Цифра –	
Арифметична задача	

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

Вправа 1. Проаналізуйте програмові завдання з розділу «Кількість і лічба»

Назва освітньої програми		
Дитина	Українське дошкілля	Впевнений старт
<i>Ранній вік (третій рік життя)</i>		
<i>Молодший дошкільний вік (четвертий рік життя)</i>		
<i>Середній дошкільний вік (п'ятий рік життя)</i>		

<i>Старший дошкільний вік (шостий рік життя)</i>		

Середній дошкільний вік

Вправа 2. Навчаючи дітей лічбі, необхідно використовувати різні аналізатори: зорові, слухові, тактильні.

Завдання. Складіть 3 завдання для дітей із використанням зорового, слухового та тактильного аналізатора та опишіть дії й запитання вихователя до дітей у процесі завдання. Заповніть таблицю. У таблиці надані приклади виконання вправи.

Завдання для дітей

Середній дошкільний вік	
Зоровий аналізатор	
Слуховий аналізатор	<i>Наприклад: вихователь пропонує дітям викласти стільки предметів, скільки разів він стукнув у бубен.</i>
Тактильний аналізатор	

Дії вихователя під час завдання

Середній дошкільний вік	
Зоровий аналізатор	
Слуховий аналізатор	<i>Наприклад: Вихователь запитує: скільки звуків Ви почули?, Скільки іграшок обрали?</i>
Тактильний аналізатор	

Педагогічна задача. Дітей дошкільного віку підводять до розуміння того, що коли потрібно дізнатися, скільки предметів усього, їх рахують: один, два, три, чотири, п'ять. У результаті _____ лічби можна відповісти на питання «скільки?».

Запитання. Про яку лічбу йдеться у задачі? Вставте пропущене слово.

Педагогічна задача. Для визначення черговості, місця предмета серед інших вихователь рахує: перший, другий, третій, четвертий і ставить до дітей запитання «Котрий?» або «Який по порядку?».

Запитання. Про яку лічбу (кількісну чи порядкову) йдеться у задачі?

Вправа 3. Проаналізуйте фрагмент заняття для дітей середнього дошкільного віку та складіть програмовий зміст до нього.

Програмовий зміст: розкрити _____,
сформувані _____.
сформувані _____.

Хід заняття.

На столі у вихователя 5 іграшок (лісових звірят). Вихователь пропонує дітям з ними привітатися і повідомляє, що вони хочуть побути на занятті і навчитися лічити. Для цього необхідно їх розсадити на кріселка відповідно до вказаних номерів. Діти лічилкою вибирають дитину, яка зробить це першою.

Далі вихователь зачитує завдання: лисичка має квиток під номером «1», її потрібно посадити першою. Квиток під номером «2» у зайчика, він має бути другим. Квиток під номером «3» у ведмедика, він має бути третім. Квиток під номером «4» у білочки, вона має сидіти на четвертому кріселку. Квиток під номером «5» у тигрика, він має сидіти на п'ятому кріселку.

Далі вихователь пропонує порахувати всім дітям зліва на право, хто сидить першим, другим, третім...?, Хто сусіди у...?, Подивіться на звірят і скажіть, хто сидить праворуч від...?, Хто ліворуч від...?, Полічіть лісових звірят. Скільки всього звірят до нас прийшло на заняття?. У кого був третій квиток?, У кого четвертий квиток? Як ти про це дізнався?, Що ти для цього зробив?

На підсумковому етапі заняття, вихователь закріплює навички порядкової та кількісної лічби. Коли треба дізнатися, скільки предметів усього, їх лічать так, як це зробив Андрійко: один, два, три, і т. д. Завдяки цьому ми отримали відповідь на запитання «Скільки?» (Всього 5 звірят). Коли необхідно визначити місце предмета серед інших, рахують: перший, другий, третій і т. д. Дітям пропонується ще раз усім разом (хором) полічити звірят по порядку [1].

Старший дошкільний вік

Вправа 4. У тексті вставте необхідну інформацію, яка відповідає програмовим вимогам щодо формування логіко-математичної компетентності у дітей старшого дошкільного віку.

У старшій групі навчають дітей у здійсненні лічби предметів, розміщених _____, _____, _____, _____. Діти вчать рахувати в межах _____, закріплюють _____ й _____ лічбу, способи утворення чисел, що відрізняються на одиницю, місце й порядок їх розташування; як з нерівності утворювати рівність за допомогою _____ чи _____. Вчать складати задачі-_____, задачі-_____ на _____ і _____ за малюнками та практичними діями. Формують уявлення про числа _____, цифри _____. Суміжні числа називають терміном «_____».

Вправа 5. Навчаючи дітей лічбі, необхідно використовувати різні аналізатори: зорові, слухові, тактильні.

Завдання. Складіть 3 завдання для дітей із використанням зорового, слухового та тактильного аналізатора та опишіть дії й запитання вихователя до дітей у процесі завдання. Заповніть таблицю.

Завдання для дітей

	Старший дошкільний вік
Зоровий аналізатор	
Слуховий аналізатор	
Тактильний аналізатор	

Дії вихователя під час завдання

	Старший дошкільний вік
Зоровий аналізатор	
Слуховий аналізатор	
Тактильний аналізатор	

Вправа 6. На роздаткових картках із зображенням двох смужок вихователь розкладає дві групи предметів: на верхній смужці п'ять зайчиків, на нижній – п'ять морквин (рис. 1.).

1 етап

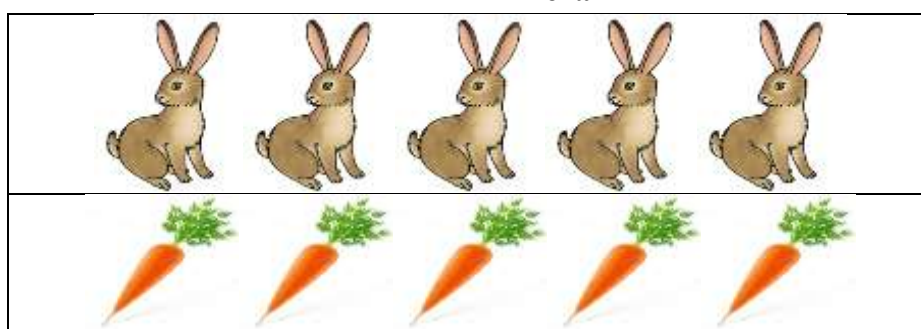

Рис. 1. Смужка з однаковою кількістю груп предметів

На основі порівняння множин шляхом попарного співвідношення елементів вихователь показує дітям старшого дошкільного віку принцип утворення числа.

Завдання. Складіть запитання вихователя до дітей на цьому етапі роботи утворення числа.

Підсумок 1 етапу: порівнюючи і перераховуючи групи предметів діти переконуються, що їх порівну, по п'ять. Після порівняння визначається кількість предметів.

2 етап

Вихователь додає один предмет

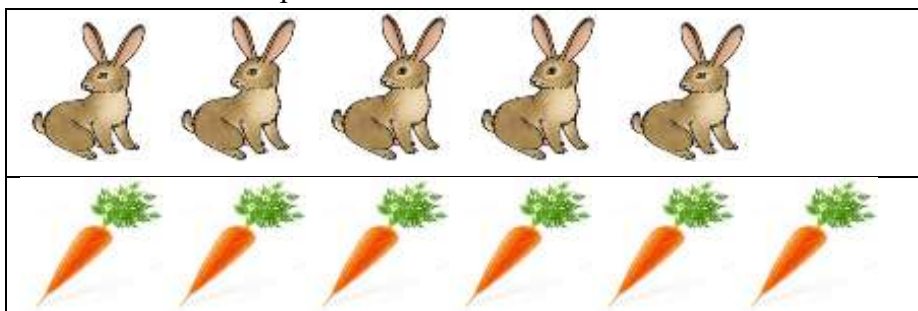

Рис. 2. Смужка з різною кількістю груп предметів

Завдання. Складіть запитання вихователя до дітей на цьому етапі роботи утворення числа.

Підсумок 2 етапу. Вихователь звертає увагу на спосіб одержання числа 6, на збільшення числа 5 шляхом додавання до нього одиниці. Одночасно з утворенням числа діти старшого дошкільного віку знайомляться з цифрами.

Вправа 7. Після засвоєння дітьми старшого дошкільного віку способів утворення числа. Далі вихователь пропонує ускладненні завдання на відтворення множини.

Завдання. Складіть та запишіть ускладненні завдання для відтворення множини за усно названим числом:

для лічби предметів, які розміщені *по колу*, у вигляді трапеції (малюнок множини створіть або наклейте):

Вправа 8. У тексті вставте пропущену інформацію.

Кількісний рахунок діти старшого дошкільного віку ведуть у напрямі _____, обов'язково називаючи предмети _____. Порядкова лічба використовується _____ для _____ визначення _____. Діти старшого дошкільного віку вчать здійснювати лічбу предметів на _____, _____ і озвучувати лише _____.

Вправа 9. Складіть завдання на формування вміння поділу цілого числа на частини (дві, чотири).

Вправа 10. Проаналізуй завдання та визначити, які освітні завдання реалізуються у ході виконання цього завдання. Відповіді запишіть у таблицю.

Вихователь: розмісти шість малин у лівому верхньому кутку листка; дві білочки розмісти по середині аркуша паперу; внизу праворуч від ведмедика розмісти п'ять червоних трикутники.

Комплексна програма	Освітні завдання
Дитина	
Українське дошкілля	
Впевнений старт	

--	--

Вправа 11. Склади завдання для дітей старшого дошкільного віку для лічби з участю різних аналізаторів.

Слухових

Звукових

Вправа 12. Складіть завдання на закріплення знань дітей про склад чисел із одиниць, використовуючи прийоми:

складання набору з різних предметів або іграшок

складання набору з однорідних предметів, що відрізняються якісними ознаками

складання набору з картинок, на яких зображені різні предмети, об'єднані родовим поняттям (овочі, фрукти, посуд, одяг тощо)

Вправа 13. Показники пізнавального розвитку дітей, зокрема, уявлення про основні математичні поняття «число» і «цифра» визначено у чинних програмах.

Завдання: проаналізуйте програми та выпишіть ці показники.

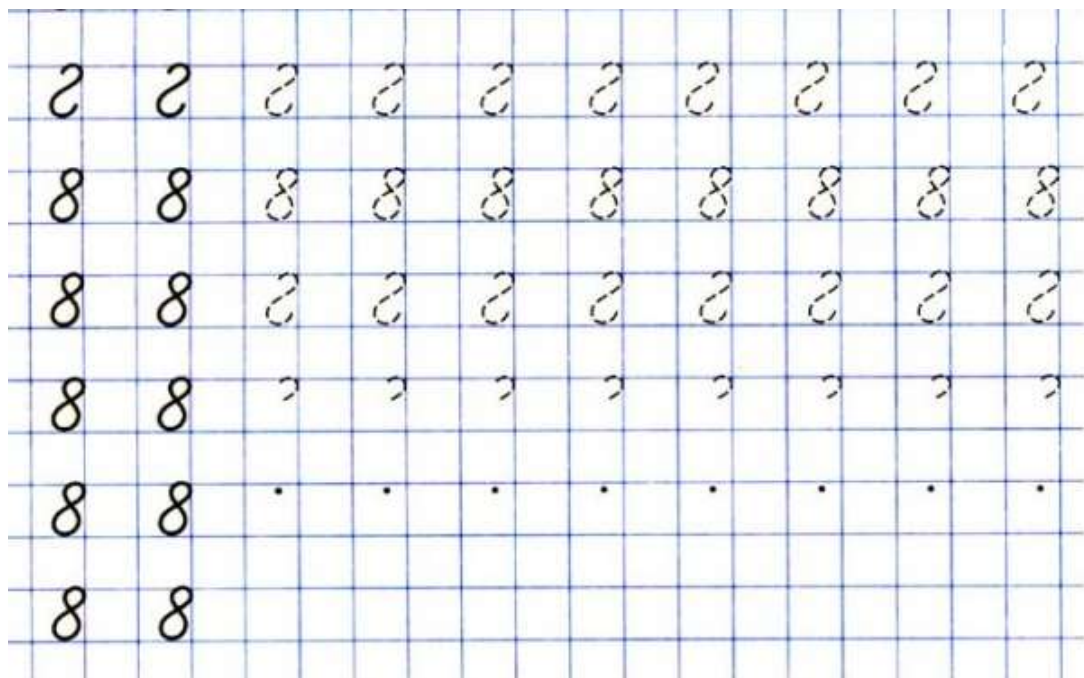
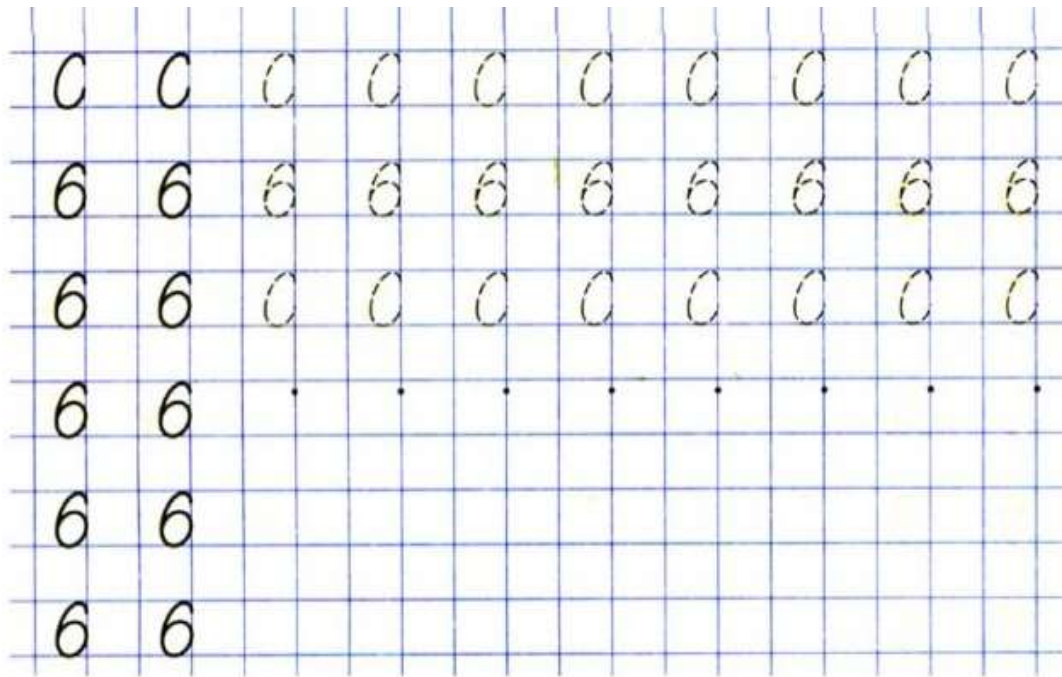
«Дитина»

«Впевнений старт»

«Українське дошкілля»

Завдання 14. Складіть математичну казку про число та його склад, у якій буде передбачені практичні дії з дітьми.

Завдання 15. Попрацюйте з прописом цифр та підготуйтеся до усного коментування написання цифр.

Завдання 16. Вивчіть та продекламуйте вірші про цифри з використанням ілюстрацій.

Завдання 17. Використовуючи схему роботи над цифрою (розміщена в інформаційному блоці), напишіть завдання, які будуть реалізувати кожен етап роботи вихователя з дітьми старшого дошкільного віку у процесі роботи над цифрою.

БЛОК САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ

Опрацюйте Державний стандарт дошкільної освіти (БКДО), ключові положення. Зверніть увагу на зміст компетентностей із напрямку «Дитина у сенсорно-пізнавальному просторі» та знання й навички, що характеризують ці компетентності. Результат роботи подайте у вигляді «стіни слів».

Методична довідка: *стіна слів або хмара слів (хмара тегів) – метод графічної систематизації, це візуальне відтворення списку слів, категорій, міток чи ярликів на єдиному спільному зображенні. Важливість слів у стіні позначається розміром шрифту або кольором. За допомогою стіни слів можна візуалізувати термінологію з певної теми в більш наочний спосіб. Це сприяє кращому запам'ятовуванню інформації, швидкому сприйняттю основних понять з окремої теми та розподілу термінів за популярністю один відносно одного. Стіна містить у собі як візуальну інформацію (наприклад, форма стіни), так і смислове навантаження – сам текст.*

Стіна слів «Дитина у сенсорно-пізнавальному просторі»

БЛОК САМОКОНТРОЛЮ

1. Назвіть етапи формування обчислювальної діяльності у дітей дошкільного віку.

2. Визначте у дітей якого віку формують змісту понять «багато-мало», «багато-один», «більше-менше», «стільки ж»?
3. У якій віковій групі навчають дітей лічити предмети в межах 5-ти за допомогою різних аналізаторів?
4. Обґрунтуйте значення різних аналізаторів у розвитку лічильної діяльності?
5. Назвіть вік дитини, в якому вона повинна лічити предмети, розміщені хаотично.
6. Дослідіть та назвіть компетентності з формування уміння лічити для дітей 5-го та 6-го років життя.
7. Наведіть приклади змісту роботи вихователя з дітьми на засвоєння понять «порядкова лічба», «кількісна лічба».
8. Розкрийте методику навчання порівняння двох множин. Проілюструйте прикладами.
9. У якій віковій групі діти знайомляться з числами та їх записом?
10. Назвіть етапи ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з цифрами.
11. Назвіть прийоми ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з цифрами.
12. Запропонуйте перелік дидактичного матеріалу для використання у процесі формування в дітей поняття про число та цифру.
13. Чи навчають дітей молодшого дошкільного віку виділяти підсумкове число?
14. Запропонуйте прийоми, які використовують у процесі навчання кількісної та порядкової лічби.

РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Кольорові хмаринки». На кольоровій хмарі напишіть продовження речення,

Я _____
на цьому занятті

Завдання. Підібрати матеріал з теми «Методика формування уявлень про число та лічбу» дітей та на його основі організувати роботу з дітьми дошкільного віку у ЗДО (вікова група за вибором)

Ранкова зустріч (ранкове коло)

Дидактична гра

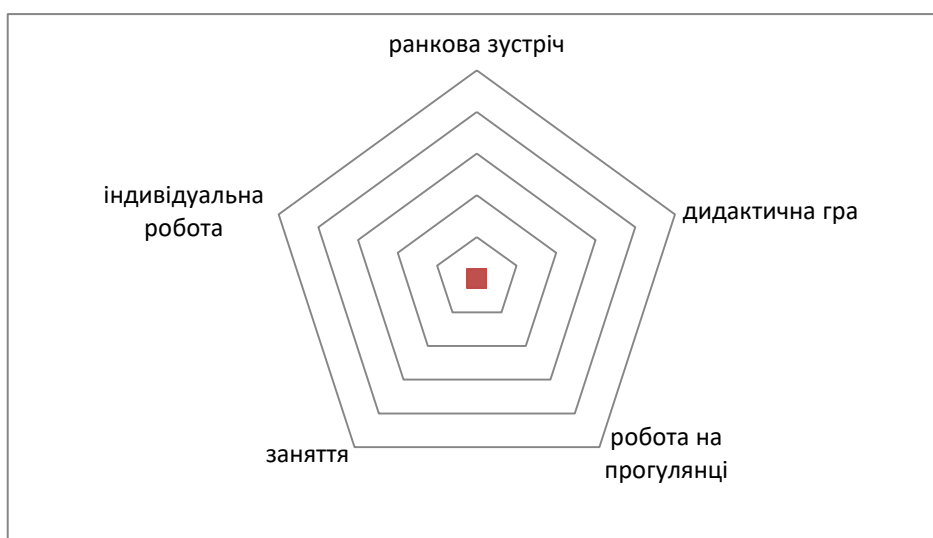
Завдання на прогулянці

Заняття

Вправа «Рефлексивна мішень»

Мета – забезпечити здатність здобувачів освіти давати якісний аналіз та самоаналіз різних форм роботи з логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку.

Хід вправи: кожен здобувач освіти ставить мітки в сектори відповідно до оцінки результату: чим ближче до центру мішені, тим ближче до п'ятірки, по краях мішені оцінка ближче до нуля, потім – короткий аналіз.

Карта аналізування конспекту заняття

Критерії	Оцінка
Дотримання методичних вимог до структури конспекту заняття: тема заняття, вид та тип, вікова група мета (завдання) словник обладнання попередня робота розгорнутий хід заняття	
Відповідність мети (завдання) програмі, віку, темі, сезону, регіону: <i>розвивальні</i> — розвиток психічних якостей особистості <i>навчальні</i> — формування конкретних уявлень про об'єкт чи явище <i>виховні</i> — засвоєння дитиною загальноприйнятих у суспільстві норм поведінки, формування ціннісного ставлення до об'єкта чи явища	
Логічність структури заняття, доцільність взаємозв'язків між структурними компонентами заняття	
Доцільність у доборі методів і прийомів	
Наявність та доцільність наочного навчально-дидактичного матеріалу (фотографій, репродукцій, слайдів, схем, малюнків)	
Наявність <u>дидактичних ігор</u> , ігрових прийомів, їх доцільність та ефективність	
Наявність художнього слова	
Наявність проблемних запитань до дітей, чіткість формулювань	

Передбачення індивідуальної, групової та фронтальної роботи	
Установлення зв'язку сьогодення із культурними традиціями минулого	
Доцільність поєднання продуктивних видів діяльності	
Стилістична грамотність та зрозумілість дій педагогів та дітей, викладених у конспекті	
Загальна оцінка	

Практичне заняття №4

Формування у дітей уявлень про величину предметів та вимірювання величин

ПОНЯТІЙНИЙ БЛОК

Запишіть визначення дефініцій:

величина предметів –

вимірювання предметів –

умовна міра –

методика навчання –

вимірюванню величин –

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЛОК

Етапи роботи у процесі ознайомлення дітей з величиною:

- ✓ виділення та розпізнавання властивостей та якостей предметів;
- ✓ порівняння без вимірювання (на око, прикладанням, накладанням) різні параметри величини (довжину, ширину, товщину, висоту);
- ✓ використання проміжної міри довільної довжини (мотузка, палички тощо);
- ✓ ознайомлення з загальноприйнятими стандартними мірами та вимірювальними приладами (лінійка, ваги та ін.).

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

Завдання 1. Поясніть, як ви розумієте основні властивості величини: порівнюваність; вимірюваність; мінливість; відносність.

Завдання 2. Заповніть таблицю

Проаналізуйте програмові завдання з розділу «Величина предметів»

Назва освітньої програми		
Дитина	Українське дошкілля	Впевнений старт
<i>Ранній вік (третій рік життя)</i>		
<i>Молодший дошкільний вік (четвертий рік життя)</i>		
<i>Середній дошкільний вік (п'ятий рік життя)</i>		
<i>Старший дошкільний вік (шостий рік життя)</i>		

Вправа 3. Вставте пропущене слово, яке відповідає змісту речення.

Уміння дітей молодшого дошкільного віку порівнювати предмети за розміром **закріплюються** у _____ (ігровій, продуктивній) діяльності, на заняттях з _____ (аплікації, ліпленні, малюванні, математиці, заняттях з фізичного розвитку); (будівельно-конструктивних, сюжетних, рухливих, дидактичних) _____ іграх (будують маленьку хатинку для Їжачка і велику для Ведмедика).

Вправа 4. Визначити за описом вимог до знань дітей дошкільного віку, для якої вікової групи вони сформовані.

У ході ознайомлення дітей з величиною для порівняння достатньо взяти два предмети, пропонуючи дітям визначити як абсолютну (довгий – короткий), так і відносну (довший – коротший) величину (_____).

Вправа 5. Продовжити речення.

Прийоми показу вимірювання довжини предмета

Довжину предмета вимірюють _____.

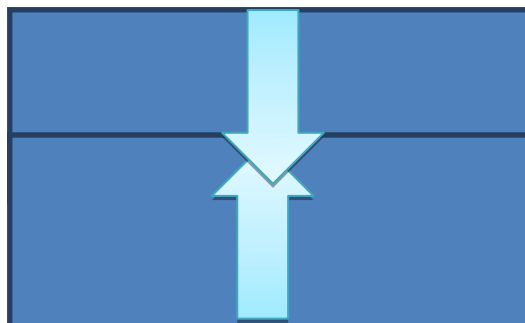
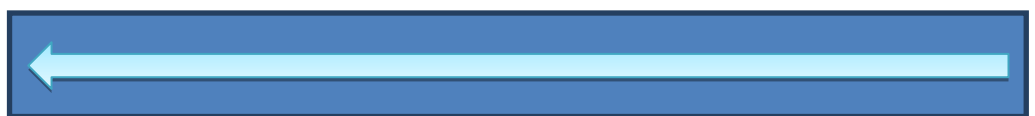
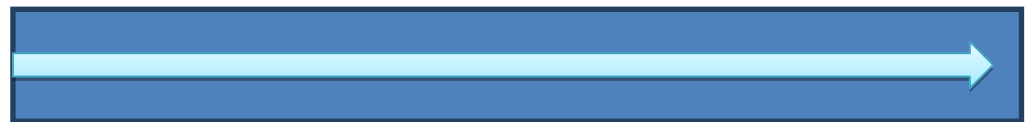
Ширину предмета слід показувати _____.

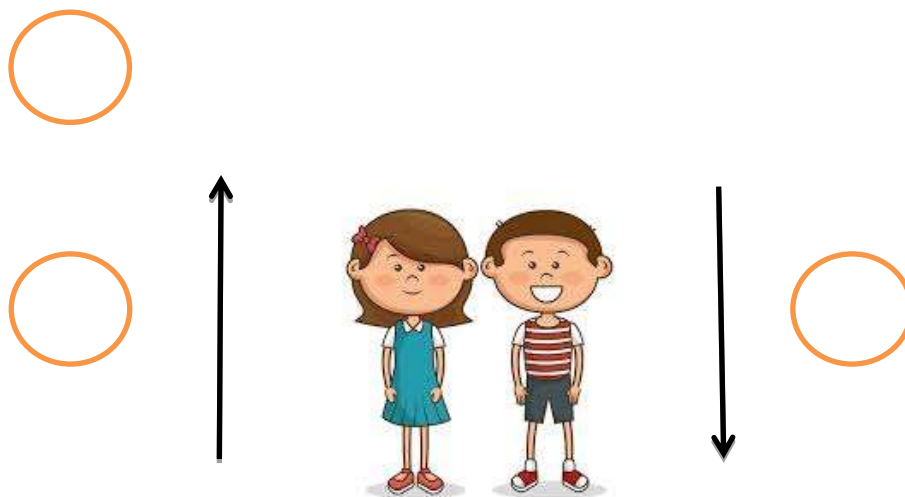
Висоту предмета вимірюють _____.

Глибину предмету _____.

Товщину _____.

Вправа 6. Позначити правильний варіант прийомів показу вимірювання довжини предмета.

Вправа 7. Пригадати методику навчання дітей вимірюванню предметів, визначити та записати послідовність роботи з поняттями у відповідній віковій групі.

Поняття: величина, ширина, товщина, довжина, висота, об'єм.

Середня група: _____ - _____ - _____ - _____

Старша група: _____ - _____ - _____ - _____

Вправа 8. Визначити та записати вікову групу у якій здійснюється така методика навчання дітей вимірюванню предметів.

1.Розкладання предметів по порядку в ряд, за зразком, надалі – за правилом: «Починай від найдовшого» _____.

2.Вихователь пропонує дітям виміряти довжину та ширину різних предметів, які розміщені в груповій кімнаті (стіл, шафи, стільця, килима тощо) за допомогою лінійки, метра, рулетки,сантиметрової стрічки _____.

Вимірювання маси

Вправа 9. Скласти 3 завдання та запитання для дітей під час ознайомлення із поняттями «важче», «легше» у повсякденній практичній діяльності.

Завдання 10. У вихователя є 1 кг цукру, 1 кг яблук та ваги. У який спосіб сформувані у дітей поняття кілограм та призначення гирі? Опишіть дії вихователя.

Вимірювання об'єму

Вправа 11. Опишіть процедуру виконання сюжетної гри «Зваримо Лисиці кашу»

Мета: вправляти дітей у вимірюванні об'єму сипучих речовин з використанням мірки.

Обладнання: ємкість з крупою, набір посуду, Лисиця.

Процедура виконання:

Вправа 12. Опишіть, у який спосіб можна використати ці три посудини ємкістю 1 літр у процесі вимірювання об'єму.

1 літр

1 літр

1 літр

Умовна міра. Методика навчання вимірюванню умовною мірою

Завдання 13. Використовуючи умовні міри (кубики, бруски, смужки, стрічки), скласти та записати 2 сюжетні завдання для дітей старшого дошкільного віку.

1. _____

2. _____

БЛОК САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ

Скласти план гуртка «Комп'ютерна грамота» (для дітей старшої групи) із врахуванням складової варіативної частини Базового компонента дошкільної освіти (нова редакція). *Результати роботи вклеїти у робочий зошит.*

БЛОК САМОКОНТРОЛЮ

1. Схарактеризуйте етапи ознайомлення дітей дошкільного віку з величиною?
2. Визначити особливості сприймання дітьми середнього та старшого дошкільного віку поняття про величину?
3. Назвати методичні прийоми ознайомлення дітей дошкільного віку з величиною предметів.
4. Пояснити різницю між умовною та загальноприйнятою мірою.
5. Запропонуйте умовні мірки для роботи з дітьми старшого дошкільного віку?

6. Обґрунтуйте, чому саме ознайомлення з масою розпочинається у повсякденній практичній діяльності.

РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Кольорові хмаринки». На кольоровій хмарі напишіть продовження речення,

Я _____
на цьому занятті

Лабораторне заняття №2

Формування у дітей уявлень про величину предметів та вимірювання величин

Завдання. Підібрати матеріал з теми «Формування у дітей уявлень про величину предметів та вимірювання величин» дітей та на його основі організувати роботу з дітьми дошкільного віку у ЗДО (вікова група за вибором)

Ранкова зустріч (ранкове коло)

Дидактична гра

Завдання на прогулянці

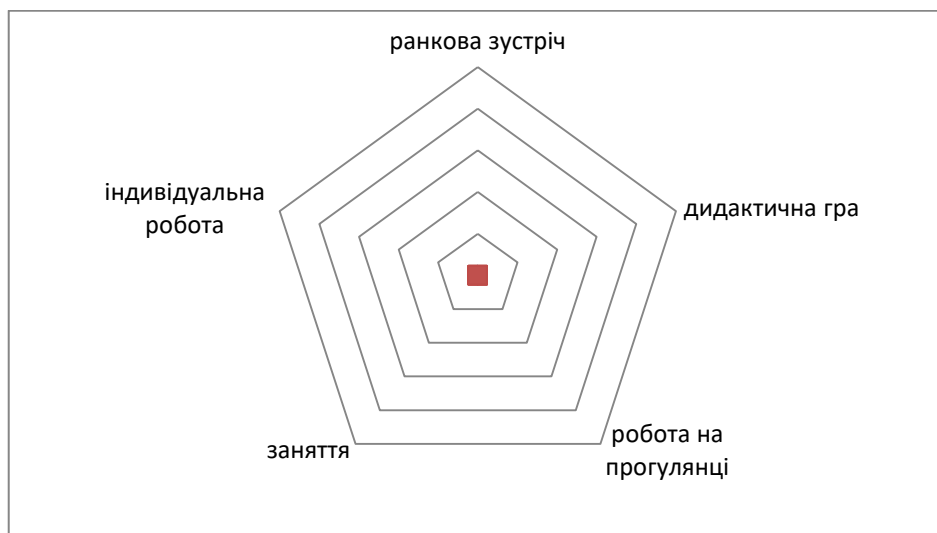
Заняття

Індивідуальна робота

Вправа «Рефлексивна мішень»

Мета – забезпечити здатність здобувачів освіти давати якісний аналіз та самоаналіз різних форм роботи з логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку.

Хід вправи: кожен здобувач освіти ставить мітки в сектори відповідно до оцінки результату: чим ближче до центру мішені, тим ближче до п'ятірки, по краях мішені оцінка ближче до нуля, потім – короткий аналіз.

Карта аналізування концепту заняття

Критерії	Оцінка
Дотримання методичних вимог до структури конспекту заняття: тема заняття, вид та тип, вікова група мета (завдання) словник обладнання попередня робота розгорнутий хід заняття	
Відповідність мети (завдання) програмі, віку, темі, сезону, регіону: <i>розвивальні</i> — розвиток психічних якостей особистості <i>навчальні</i> — формування конкретних уявлень про об'єкт чи явище <i>виховні</i> — засвоєння дитиною загальноприйнятих у суспільстві норм поведінки, формування ціннісного ставлення до об'єкта чи явища	
Логічність структури заняття, доцільність взаємозв'язків між структурними компонентами заняття	
Доцільність у доборі методів і прийомів	
Наявність та доцільність наочного навчально-дидактичного матеріалу (фотографій, репродукцій, слайдів, схем, малюнків)	
Наявність дидактичних ігор , ігрових прийомів, їх доцільність та ефективність	
Наявність художнього слова	
Наявність проблемних запитань до дітей, чіткість формулювань	
Передбачення індивідуальної, групової та фронтальної роботи	
Установлення зв'язку сьогодення із культурними традиціями минулого	
Доцільність поєднання продуктивних видів діяльності	
Стилістична грамотність та зрозумілість дій педагогів та дітей, викладених у конспекті	
Загальна оцінка	

Практичне заняття №5

Формування уявлень у дітей дошкільного віку про форму предметів та геометричні фігури

ПОНЯТІЙНИЙ БЛОК

Запишіть визначення дефініцій:

форма

геометрична фігура

паралелограм

ромб

квадрат

трапеція

конус

циліндр

метод повного фізичного реагування (TPR)

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЛОК

Етапи сприймання властивостей геометричних фігур

Перший етап – фігура сприймається як ціле.

Другий етап – дитина виділяє у фігурі її елементи, встановлює відносини між ними, але не робить узагальнень.

Третій етап – дитина встановлює логічні зв'язки між властивостями і будовою фігури.

Метод повного фізичного реагування з (англ. Total Physical Response) відомий у світі за аббревіатурою – TPR запропонований у 1970-х роках американським психологом Джеймс Ешер для вивчення іноземної мови. Сутність методу TPR – кожне поняття, кожне слово має свій фізичний вигляд і його можна висловити тим чи іншим жестом або рухом.

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

Завдання 1. Заповніть таблицю

Проаналізуйте програмові завдання з розділу «Геометричні фігури»

Назва освітньої програми		
Дитина	Українське дошкілля	Впевнений старт
<i>Ранній вік (третій рік життя)</i>		
<i>Молодший дошкільний вік (четвертий рік життя)</i>		
<i>Середній дошкільний вік (п'ятий рік життя)</i>		

<i>Старший дошкільний вік (шостий рік життя)</i>		

Вправа 2. Ознайомлення дітей з геометричною фігурою відбувається у певній послідовності.

Завдання. Даний перелік пронумеруйте у необхідній послідовності, яку дотримується вихователь під час ознайомлення дітей з геометричною фігурою:

- називання ознак геометричної фігури
- виконання практичних дій з геометричною фігурою
- порівняння вивченої геометричної фігури з іншими, раніше не вивченими
- показ геометричної фігури, її називання
- повторення дітьми назви геометричної фігури
- знаходження геометричної фігури серед інших фігур
- дидактичні, конструктивні ігри на закріплення знань дітей
- обстеження геометричної фігури за допомогою різних аналізаторів.

Вправа 3. Змодельуйте роботу (запитання) вихователя з дітьми середнього дошкільного віку на етапах сприймання властивостей геометричних фігур

Перший етап – фігура сприймається як ціле –

Другий етап – виділення у фігури її елементів, встановлення відносини між ними без узагальнень

Третій етап – встановлення логічних зв'язків між властивостями і будовою фігури

Завдання 4. Запропонуйте форми, методи та прийоми роботи для вихователя у ході подолання труднощів, які виникають у дітей старшого дошкільного віку під час вивчення геометричних фігур:

- 1. Труднощі у розрізненні подібних геометричних фігур, як-от: квадрата і прямокутника, трикутників з різним співвідношенням кутів, сторін*

- 2. Труднощі у виконанні завдань на співвідношення із сенсорним еталоном предметів, які відрізняються за кількома ознаками (колір, розмір, форма)*

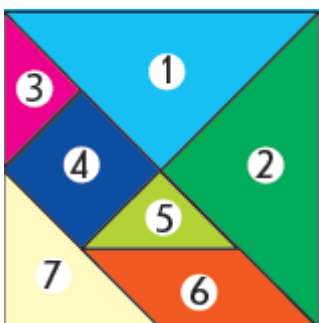
3. Труднощі у виконанні завдань, що потребують самостійного аналізу ознак предметів та їх частин

Завдання 5. Заповнити таблицю «Дидактичні ігри для дітей дошкільного віку».

<i>Вікова група</i>	<i>Назва гри</i>	<i>Етап роботи з геометричними фігурами: ознайомлення, вивчення чи закріплення</i>	<i>Які геометричні фігури використані</i>	<i>Вказати етап сприймання властивостей геометричних фігур</i>
Молодша група				
Середня група				
Старша група				

Завдання 6. Скласти дидактичні ігри із використанням запропонованого дидактичного матеріалу та заповнити таблицю.

Дидактичний матеріал	Вікова група	Назва гри	Опис гри
Палички Кюїзенера			
Блоки Дьенеша			
Математичний планшет («Геоборд»)			
LEGO-цеглинки			

Завдання 7. Гра «Танграм». Вирізати за схемою 7 фігуртанів (5 комплектів), скласти й вклеїти у «Практикум» літеру абетки Н, тварини – кішку та верблюда, цифру 5, силует людини.

Місце для наклеювання

Літера Н

Кішка

Верблюд

Цифра 5

Силует людини

Вправа 8. У процесі порівняння геометричних фігур, вихователь дотримується певної послідовності (порядку).

Завдання. З'єднайте круги із запропонованими запитаннями у необхідній послідовності, яка сприятиме формуванню у дітей навиків логічного обстеження, уміння виділяти основні ознаки та властивості предметів.

1

2

3

4

5

6

Якого розміру?

Чим відрізняються фігури?

Чим схожі?

З чого зроблено?

Що це?

Якого кольору?

Завдання 9. Навести приклади реалізації прийомів у процесі дій з предметами для дітей середньої групи:

- дії з моделями (котять, ставлять тощо)

- накладання і прикладання

- обведення по контуру

- групування та упорядкування

- дидактичні ігри та вправи на засвоєння особливостей геометричних фігур

Завдання 10. Запропонуйте 3 завдання для дітей молодшого дошкільного віку для закріплення знань про геометричні фігури із застосуванням *методу повного фізичного реагування* з (англ. Total Physical Response) відомий у світі за аббревіатурою – TPR.

Завдання 11. Підберіть та вклейте (намалюйте) зображення форм предметів, які допоможуть засвоїти геометричні фігури (рис. 1.)

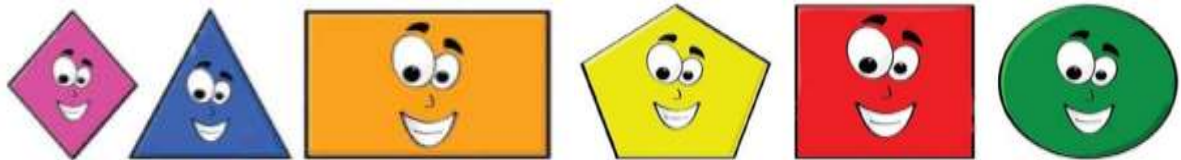

Рис. 1. Геометричні фігури

БЛОК САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ

- ✓ Розробити рекомендації щодо покращення сенсорно-пізнавального середовища УЗДО

-
-
- ✓ Підібрати перелік навчально-методичних посібників, які вихователі можуть використовувати у процесі математичного розвитку дітей дошкільного віку (не менше 10 джерел, опублікованих після 2017 року)
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

БЛОК САМОКОНТРОЛЮ

1. Назвіть об'ємні геометричні фігури з якими знайомляться діти середнього дошкільного віку?
2. Які уміння формуються у дітей дошкільного віку у процесі ознайомлення з геометричними фігурами?
3. У яких видах діяльності діти раннього віку отримують уявлення про форму предметів?
4. Які геометричні фігура повинна засвоїти дитина у ранньому віці?
5. У чому полягає метод повного фізичного реагування?
6. Розкрийте поетапність дій вихователя у процесі порівняння геометричних фігур.
7. Які вміння необхідно сформувати у дітей середнього дошкільного віку у процесі ознайомлення з геометричними фігурами?
8. Розкрийте методику роботи вихователя у процесі ознайомлення дітей дошкільного віку з геометричними фігурами.
9. Які геометричні фігури вивчаються з дітьми старшого дошкільного віку?
10. Розкрийте методику обстеження геометричних фігур.
11. Схарактеризуйте етапи сприймання дітьми дошкільного віку властивостей геометричних фігур.
12. Схарактеризуйте основні прийоми формування вмінь дітей розрізняти предмети за формою [1].

РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Кольорові хмаринки». На кольоровій хмарі напишіть продовження речення,

Я _____
на цьому занятті

Лабораторне заняття №3

Формування уявлень у дітей дошкільного віку про форму предметів та геометричні фігури

Завдання. Підібрати матеріал з теми «Формування уявлень у дітей дошкільного віку про форму предметів та геометричні фігури» дітей та на його основі організувати роботу з дітьми дошкільного віку у ЗДО (вікова група за вибором)

Ранкова зустріч (ранкове коло)

Дидактична гра

Завдання на прогулянці

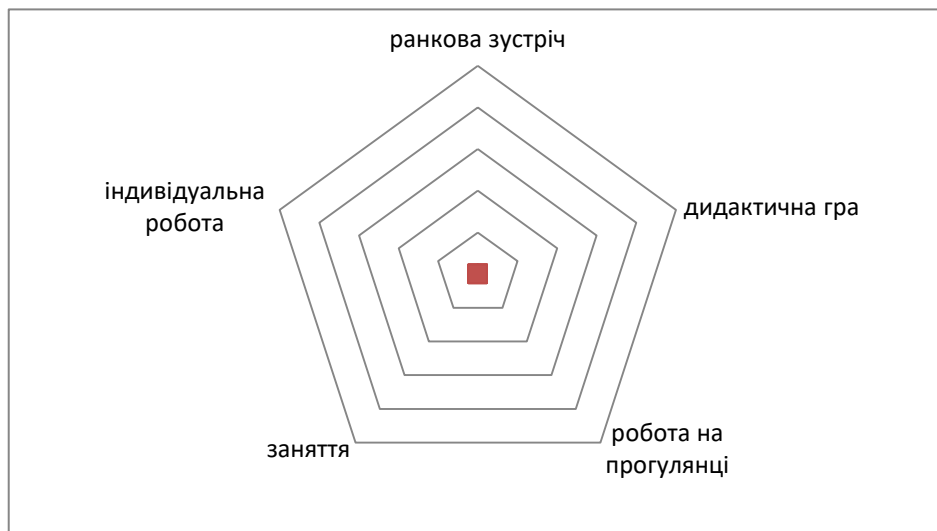
Заняття

Індивідуальна робота

Вправа «Рефлексивна мішень»

Мета – забезпечити здатність здобувачів освіти давати якісний аналіз та самоаналіз різних форм роботи з логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку.

Хід вправи: кожен здобувач освіти ставить мітки в сектори відповідно до оцінки результату: чим ближче до центру мішені, тим ближче до п'ятірки, по краях мішені оцінка ближче до нуля, потім – короткий аналіз.

Карта аналізування конспекту заняття

Критерії	Оцінка
Дотримання методичних вимог до структури конспекту заняття: тема заняття, вид та тип, вікова група мета (завдання) словник обладнання попередня робота розгорнутий хід заняття	
Відповідність мети (завдання) програмі, віку, темі, сезону, регіону: <i>розвивальні</i> — розвиток психічних якостей особистості <i>навчальні</i> — формування конкретних уявлень про об'єкт чи явище <i>виховні</i> — засвоєння дитиною загальноприйнятих у суспільстві норм поведінки, формування ціннісного ставлення до об'єкта чи явища	
Логічність структури заняття, доцільність взаємозв'язків між структурними компонентами заняття	
Доцільність у доборі методів і прийомів	
Наявність та доцільність наочного навчально-дидактичного матеріалу (фотографій, репродукцій, слайдів, схем, малюнків)	
Наявність <u>дидактичних ігор</u> , ігрових прийомів, їх доцільність та ефективність	
Наявність художнього слова	
Наявність проблемних запитань до дітей, чіткість формулювань	
Передбачення індивідуальної, групової та фронтальної роботи	
Установлення зв'язку сьогодення із культурними традиціями минулого	
Доцільність поєднання продуктивних видів діяльності	
Стилістична грамотність та зрозумілість дій педагогів та дітей, викладених у конспекті	
Загальна оцінка	

Практичне заняття №6
Формування просторових уявлень у дітей дошкільного віку

ПОНЯТІЙНИЙ БЛОК

Запишіть визначення дефініцій:

простір

просторові уявлення

орієнтування в просторі

сприймання простору

просторове мислення

етапи орієнтування у просторі

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЛОК

Орієнтування у просторі включають такі знання дітей дошкільного віку:

- ✓ про форму предметів та їх розміри;
- ✓ про різноманітність предметів у просторі;
- ✓ про відстань та розміщення предметів та об'єктів стосовно людини та один від одного,
- ✓ про місцезнаходження людей та предметів. [1].

Етапи роботи вихователя з дітьми дошкільного віку з орієнтування у просторі:

Перший етап – орієнтування «на себе»; аналіз і синтез просторових ознак предметів у ході практичної діяльності дітей дошкільного віку з активним використанням зорового аналізатора.

Другий етап – орієнтування «від себе», точка відліку – власне тіло; вербалізація просторових уявлень, збагачення мовлення дітей словами та їх активного використання про розташування та напрям руху предметів лише відносно себе.

Третій етап – орієнтування «розташування»; формування узагальнених уявлень про простір, визначення дітьми дошкільного віку розташування та напрям руху предметів відносно до себе та й інших людей та предметів [16].

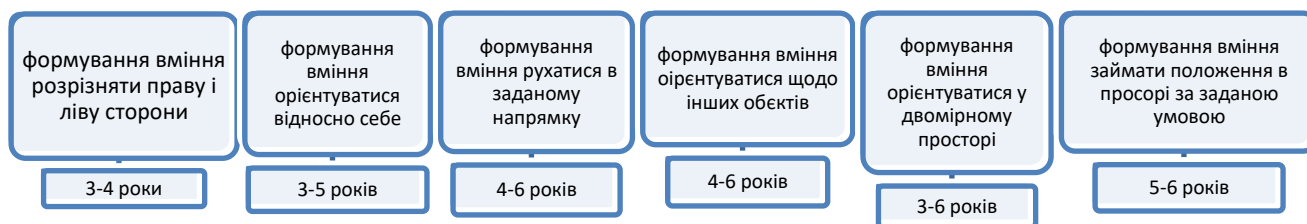
Четвертий етап – орієнтування по схемі; вміння визначати напрям розташування предметів, позначати розташування предметів у довколишньому світі та напрям руху.

П'ятий етап – самостійне складання схем простору.

Методика формування просторових уявлень дітей дошкільного віку

ФОРМУВАННЯ ПРОСТОРОВИХ УЯВЛЕНЬ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

СКЛАДАЮТЬСЯ ІЗ:

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

Завдання 1. Схарактеризувати зміст завдань з орієнтування в просторі у програмах розвитку дитини дошкільного віку та заповнити таблицю.

Назва освітньої програми		
Дитина	Українське дошкілля	Впевнений старт
<i>Ранній вік (третій рік життя)</i>		

Завдання 3. Складіть та запишіть запитання для дітей середньої та старшої вікової групи задля закріплення просторових уявлень.

Завдання 4. Запишіть у таблиці рухливі ігри, які сприяють розвитку навиків орієнтування у просторі у дітей дошкільного віку.

Молодша група	Середня група	Старша група

--	--	--

Завдання 5. Визначити вік дитини, яка володіє такими знаннями та вміннями орієнтування у просторі.

Дитина повинна вміти визначати положення того чи іншого предмета відносно себе; рухатися в заданому напрямі; розрізняти та вживати слова «нижче», «вище», «між», «далеко», «близько»; засвоїти поняття «праворуч», «ліворуч», «посередині» –

Дитина повинна вміти визначати напрям, місце перебування за заданою умовою, називати розміщення предмета відносно іншого, працювати зі схемами-моделями просторового розміщення –

Завдання 6. Запишіть вправи (завдання, дидактичні ігри) на формування понять далеко – близько, вперед – назад, ліворуч – праворуч, вгору – вниз для дітей середнього дошкільного віку.

Поняття «далеко – близько»

Назва _____
Мета _____

Опис вправи(гри, завдання)

Поняття «вперед – назад»

Назва _____
Мета _____

Опис вправи(гри, завдання)

Поняття «ліворуч – праворуч»

Назва _____
Мета _____

Опис вправи(гри, завдання)

Поняття «вгору – вниз»

Назва _____

Мета _____

Опис вправи(гри, завдання)

Завдання 7. Запишіть ігри та вправи з орієнтування у просторі дітей дошкільного віку, які вихователь може використати у процесі інших занять та видів діяльності.

На занятті з образотворчої діяльності

Назва _____

Мета _____

Опис вправи(гри, завдання)

Назва _____

Мета _____

Опис вправи(гри, завдання)

На занятті з фізичного розвитку

Назва _____

Мета _____

Опис вправи(гри, завдання)

Назва _____

Мета _____

Опис вправи(гри, завдання)

На прогулянці

Назва _____

Мета _____

Опис вправи(гри, завдання)

Назва _____

Мета _____

Опис вправи(гри, завдання)

Під час режимних моментів (заходів життєдіяльності)

Назва _____

Мета _____

Опис вправи(гри, завдання)

Назва _____

Мета _____

Опис вправи(гри, завдання)

Завдання 8. Випишіть з програми розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» (додаток 2) художні твори, які сприяють формуванню просторових уявлень у дітей, зокрема, твори у сюжеті яких є поняття, що розвивають навички орієнтування у просторі.

Молодший дошкільний вік

Середній дошкільний вік

Старший дошкільний вік

Завдання 9. У запропонованих іграх, проаналізуйте процедуру виконання та сформулюйте мету.

Дидактична гра «Покажи, де знаходиться»

Мета:

Процедура виконання. Вихователь називає частину тіла, діти – показують.

Дидактична гра «Додай слово»

Мета:

Процедура виконання. Вихователь обговорює з дітьми, що де знаходиться в груповій кімнаті відносно них. Далі, вихователь зачитує початок речення, а діти його продовжують:

- Стіл стоїть ... (Попереду нас)
- Картина висить ... (Ззаду нас)
- Зліва від вас ... (Вікно)
- Праворуч від вас ... (Двері)

Вправа-гра “Цуценя”

Мета:

Процедура виконання. Перед дитиною розкладаються картки, вихователька називає картинку із місцем знаходження цуценя: за будиночком, поміж будиночками, біля будиночку, під будиночком тощо. Дитина має віднайти названі варіанти на картинках та відтворювати мовленнєвий зразок виховательки.

Матеріал: кольорові картки з будиночками та цуценятком.

Вправа 10. Складання інтелект-карти за темою «Орієнтування у просторі дітей дошкільного віку».

Мета – проаналізувати, узагальнити і систематизувати навчальний зміст теми, удосконалювати спеціальні компетентності, розвивати критичне мислення.

Процедура виконання: розробити інтелект-карту з теми «Орієнтування у просторі дітей дошкільного віку». Результати внести до Практикуму.

Педагогічна ситуація. Дітей молодшого дошкільного віку вихователь вчить спочатку розрізняти і називати симетричні частини тіла. Після того дітей вчать визначати, де права, а де ліва рука в ході різних ситуацій в повсякденному житті.

Завдання. Визначити методичну помилку у роботі вихователя під час формування вміння розрізняти праву і ліву сторони.

Вправа 11. Під час формування вміння орієнтуватися відносно себе вихователь дотримується відповідної системи роботи.

Завдання. *Необхідно визначити послідовність дій вихователя та із запропонованого переліку вибудувати послідовність етапів роботи вихователя з дітьми у ході формування вміння орієнтуватися відносно себе.*

- 1 етап _____
2 етап _____
3 етап _____
4 етап _____

А) Предмети для вправ розставляємо на близькій відстані від дитини в одному або двох протилежних напрямках лише по одному предмету з одного боку на одній лінії;

Б) Підключається підрахунок дітьми кроків у вказаному напрямку та визначення просторового напрямку як «попереду праворуч»;

В) Предмети для вправ розставляємо на відстані від дитини в одному або двох протилежних напрямках по два предмету з одного боку на одній лінії ; засвоюється термінологія: попереду-далі; попереду-ближче; праворуч-далі; праворуч-ближче тощо;

Г) Предмети для вправ розставляємо на відстані від дитини у всіх напрямках та зміщені з однієї лінії.

Вправа 12. Визначити, які вміння формує вихователь у дітей під час виконання ігор та вправ. Міркування занотувати. (Для виконання вправи використовуйте матеріали таблиці з інформаційного блоку).

Наприклад: «Повернись так, як я скажу» - формування вміння займати положення в просторі за заданою умовою.

Пройди вперед до сигналу «стоп», потім направо по сигналу «стоп» -

Що знаходиться злів від тебе? Де знаходиться м'яч відносно тебе?

Що ти робиш правою рукою? У якій руці ти тримаєш ложку?

Встань так, щоби стілець став зліва від тебе. Встань так, щоби м'яч був зліва далі, а кубик зліва ближче.

Де відносно тебе сидить ведмедик? Що знаходиться праворуч від м'ячика?

Покласти на аркуш паперу 1 трикутник зліва, багато трикутників – праворуч. Вгорі розклади квіточки, внизу білочки. Постав крапу відступивши 3 клітинки зверху і 2 – ліворуч). Намалюй на схемі за допомогою умовних знаків предмети, розташовані на столі.

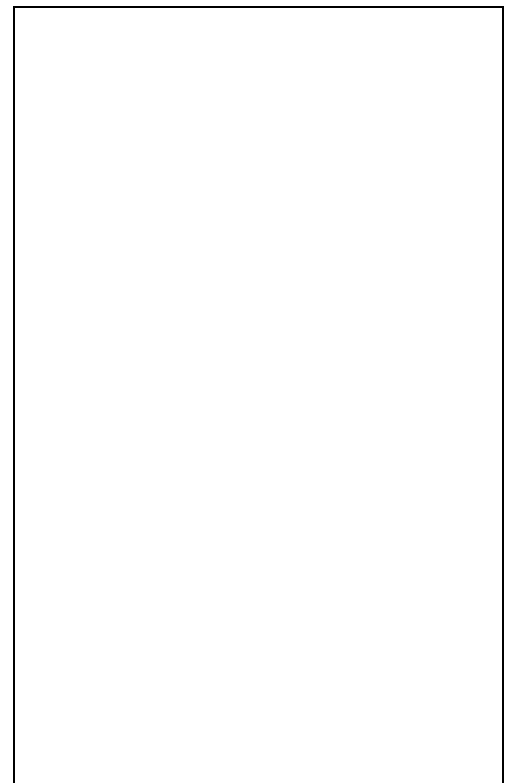
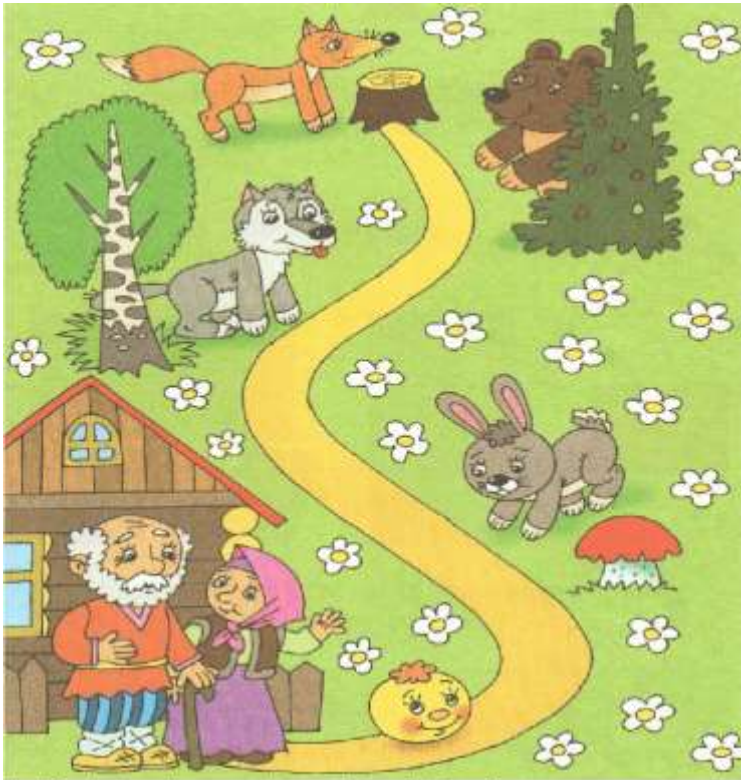
Вправа 13. «Чарівний малюнок»

Пригадайте казку «Колобок». Про що в ній розповідається.

Завдання. Відтворити маршрут коlobка на одному аркуші паперу.

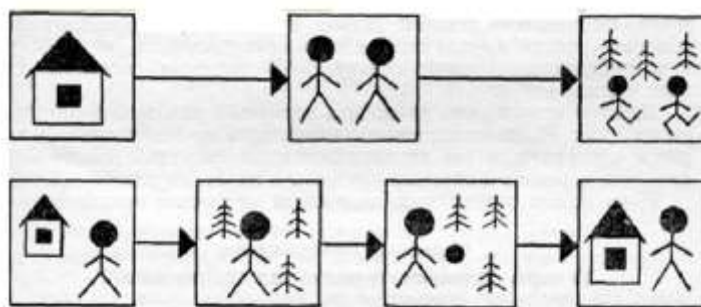
У нижньому лівому куті розмістіть хатинку, у якій живе дідусь і бабуся (покладіть перед хатинкою). Посередині аркуша – доріжку по якій коlobок тікатиме від дідуса з бабусею. Справа від доріжки посередині зайчика, під зайчиком грибочок. Зліва від зайчика над будиночком розмістіть дерево, під ним вовка. Справа вгорі – ялинку, за якою сховався ведмедик. Вгорі посередині пеньок. Зліва від пенька – лисичку.

Маршрут Колобка

Вправа 14. «Придумай розповідь»

Мета: розвивати зв'язне мовлення, вміння розуміти схеми.

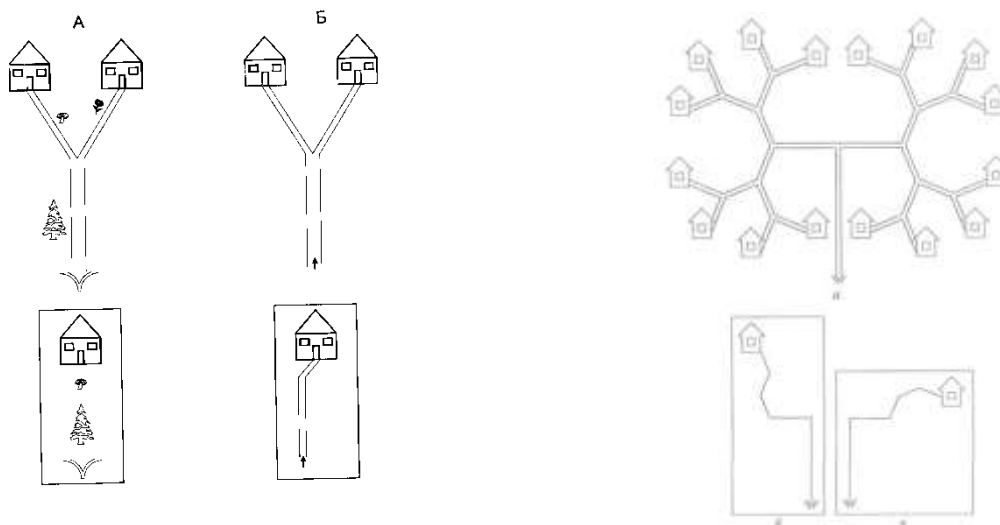

- Розгляньте схему. Як ви думаєте, що означає кожна позначка.
- Склади речення.

Вправа 15. «Поляна».

Мета: орієнтуватися в просторі за схемою шляху з одночасним урахуванням орієнтирів і змін напрямків.

Перед вами галявина, на ній намальовані доріжки і будиночки. Потрібно правильно знайти один будиночок і відзначити його (кольоровим олівцем чи маркером). Щоб знайти цей будиночок, потрібно дивитися на схему.

БЛОК САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ

Завдання 1. Створити пазли за допомогою цифрової платформи www.jigsawplanet.com

Завдання 2. Створити 2 дидактичні гри з формування просторових уявлень (вікова група за вибором) у Power Point, використовуючи власні зображення.

БЛОК САМОКОНТРОЛЮ

1. Визначити вік дітей у якому починають формуватися просторові уявлення?
2. Схарактеризувати основні завдання та вміння якими повинні оволодіти діти дошкільного віку у процесі формування просторових орієнтацій.
3. Розкрити методику роботи з формування просторових орієнтацій з дітьми середнього та старшого дошкільного віку.

4. Зобразити схематично ланцюжок понять, якими поетапно опановують діти у процесі орієнтування в просторі.

5. Які логічні структури мислення розвиваються в дітей у процесі просторових орієнтацій?

6. Навести приклади дидактичних ігор та вправ на орієнтування в просторі на кожному віковому етапі

РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Кольорові хмаринки». На кольоровій хмарі напишіть продовження речення,

Я _____
на цьому занятті

Лабораторне заняття №4

Формування просторових уявлень у дітей дошкільного віку

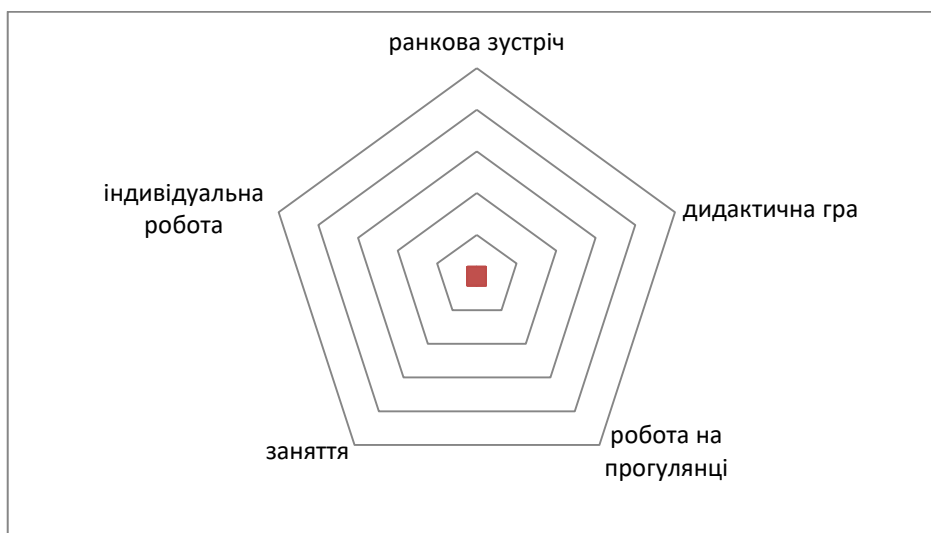
Завдання. Підібрати матеріал з теми «Формування просторових уявлень у дітей дошкільного віку» дітей та на його основі організувати роботу з дітьми дошкільного віку у ЗДО (вікова група за вибором)

Ранкова зустріч (ранкове коло)

Дидактична гра

Завдання на прогулянці

Заняття

Карта аналізування конспекту заняття

Критерії	Оцінка
Дотримання методичних вимог до структури конспекту заняття: тема заняття, вид та тип, вікова група мета (завдання) словник обладнання попередня робота розгорнутий хід заняття	
Відповідність мети (завдання) програмі, віку, темі, сезону, регіону: <i>розвивальні</i> — розвиток психічних якостей особистості <i>навчальні</i> — формування конкретних уявлень про об'єкт чи явище <i>виховні</i> — засвоєння дитиною загальноприйнятих у суспільстві норм поведінки, формування ціннісного ставлення до об'єкта чи явища	
Логічність структури заняття, доцільність взаємозв'язків між структурними компонентами заняття	
Доцільність у доборі методів і прийомів	
Наявність та доцільність наочного навчально-дидактичного матеріалу (фотографій, репродукцій, слайдів, схем, малюнків)	
Наявність <u>дидактичних ігор</u> , ігрових прийомів, їх доцільність та ефективність	
Наявність художнього слова	
Наявність проблемних запитань до дітей, чіткість формулювань	
Передбачення індивідуальної, групової та фронтальної роботи	
Установлення зв'язку сьогодення із культурними традиціями минулого	
Доцільність поєднання продуктивних видів діяльності	
Стилістична грамотність та зрозумілість дій педагогів та дітей, викладених у конспекті	
Загальна оцінка	

Практичне заняття №7
Формування часових уявлень у дітей дошкільного віку

ПОНЯТІЙНИЙ БЛОК

Запишіть визначення дефініцій:

Час – _____

сприймання часу – _____

година, хвилина, доба – _____

ранок, день, вечір, ніч – _____

календар, дні тижня – _____

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЛОК

Етапи розвитку сприймання часу дітьми дошкільного віку

1 етап – 0-2 роки – час сприймається дитиною через конкретну діяльність (сон-неспання, годування);

2 етап – 2-4 роки – діти володіють теперішньою формою категорії часу; часові інтервали сприймають через постійне їх повторення або пережитий емоційний позитивний досвід та у власній діяльності;

3 етап – 4-6 років – у мовленні дітей присутні часові категорії – вчора, сьогодні, завтра; сприйняття часу через інших людей або ж об'єктивних природних явищ (ранок, обід вечір);

4 етап – після 6 років – діти орієнтуються за годинами[16].

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

Завдання 1. Схарактеризувати зміст завдань з орієнтування у часі у програмах розвитку дитини дошкільного віку та заповнити таблицю.

Назва освітньої програми		
Дитина	Українське дошкілля	Впевнений старт
<i>Ранній вік (третій рік життя)</i>		
<i>Молодший дошкільний вік (четвертий рік життя)</i>		

1	2	3

Завдання 4. Запишіть форми та методи роботи з дітьми дошкільного віку на етапі ознайомлення з частинами доби:

на етапі закріплення знань про частини доби:

Завдання 5. Скласти бесіду для дітей молодшого дошкільного віку з ознайомлення з частинами доби

Завдання 6. Скласти 4 вправи-запитання для дітей середнього дошкільного віку для закріплення знань про частини доби

Вправа 7. Після засвоєння дітьми середнього дошкільного віку понять «ранок, день, вечір, ніч» відбувається пояснення значення слів «сьогодні, вчора, завтра».

Завдання. Запропонуйте у який спосіб будете пояснювати поняття «сьогодні, вчора, завтра» для дітей середнього дошкільного віку. *Відповіді занотуйте.*

Вправа 8. Діти старшого дошкільного віку вчаться визначати періоди доби не лише за подіями в житті дітей і працею людей, а й за положенням сонця.

Завдання. Запишіть, які форми та методи роботи з дітьми старшого дошкільного віку необхідно використати для засвоєння понять «захід сонця», «схід сонця», «сутінки», «світанком».

Завдання 9. Скласти фрагмент заняття для старшої вікової групи на **закріплення частин доби** з використанням технології «Математичні казочки».

Тема _____

Програмовий зміст (мета) _____

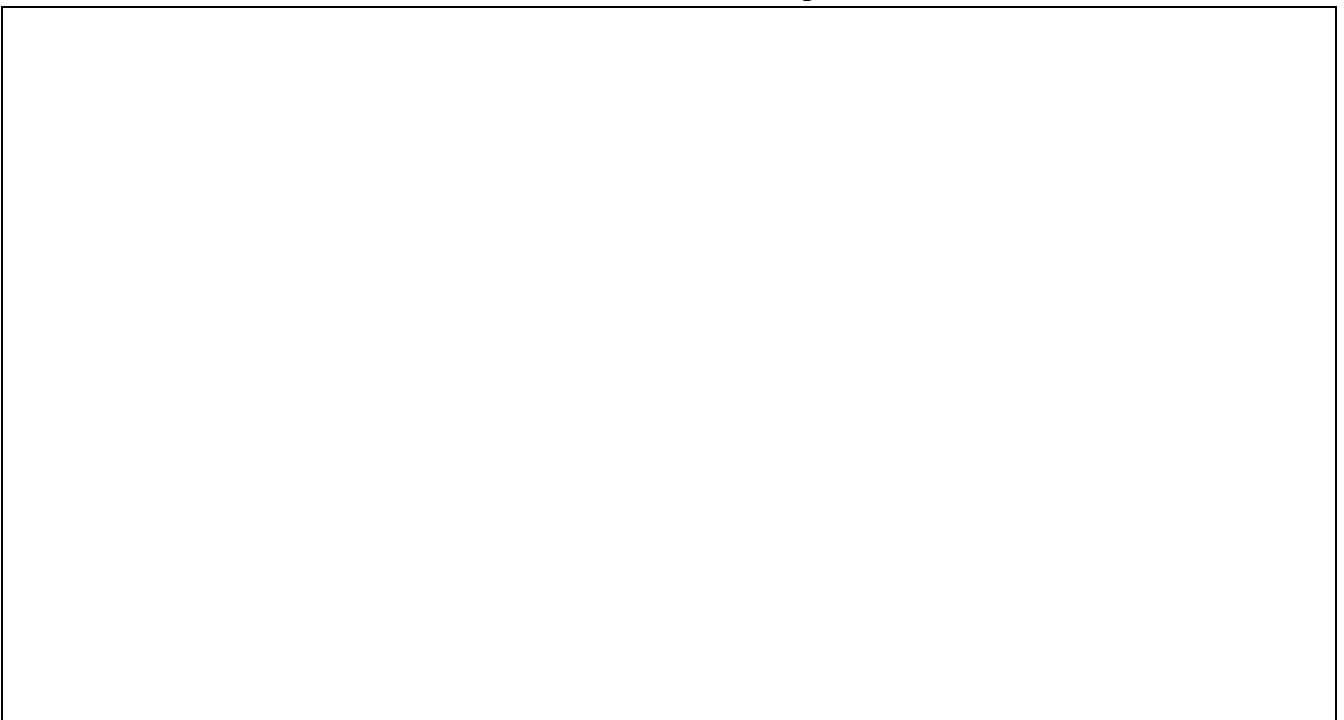
Демонстраційний матеріал _____

Роздатковий матеріал _____

Хід заняття

Завдання 10. Створіть модель календаря.

Модель календаря

Завдання 11. Домалюйте у кружечках стрілки годинника, що позначатимуть відповідний час.

						
За чверть шоста	П'ять по сьомій	За двадцять одинадцята	П'ятнадцять хвилин на другу	Північ	Пів на дев'яту	Двадцять хвилин на десяту

Завдання 12. Скласти запитання до вірша про дні тижня для дітей дошкільного віку та записати їх.

*Для пташок ми працювали,
Їм їдальню змайстрували.
В понеділок крихти й кашу
Голуб їв у саді нашім.
У вівторок снігурі
Завітали на зорі.
У середній день на тижні -
Всі ворони: дальні й ближні,*

*У четвер з усіх кінців
Позітались горобці.
А у п'ятницю синиці
Їли крихти з годівниці.
У суботу дві сороки
Тріскотіли на всі боки.
А всі разом у неділю
Ми справляли новосілля.*

Завдання 13. Складіть перелік дидактичних ігор для закріплення у дітей дошкільного віку знань про дні тижня.

Завдання 14. Використовуючи шаблони кругів Луллія, створіть календар та змоделюйте фрагмент заняття для дітей старшого дошкільного віку з використанням кругів Луллія.

Завдання 15. Опишіть, як ви будете знайомити дітей старшого дошкільного віку з циферблатом годинника

БЛОК САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ

Завдання 1. Створити 2 вправи за допомогою цифрової платформи [Інтерактивні вправи .learningApps.org](https://www.learningapps.org/) з орієнтування у часі у дітей дошкільного віку. Покликання на результати роботи відправити в кабінет Google Classe.

БЛОК САМОКОНТРОЛЮ

1. Схарактеризуйте особливості сприймання часу дітьми дошкільного віку.
2. Розкрийте особливості методичної роботи з орієнтування у часі у дітей дошкільного віку.
3. Розкрийте методику ознайомлення дітей з частинами доби?
4. Проаналізуйте зміст роботи вихователя у процесі ознайомлення їх з календарем та днями тижня.
5. Розкрийте особливості роботи вихователя з дітьми дошкільного віку у процесі ознайомлення з порами року.

РЕФЛЕКСІЯ

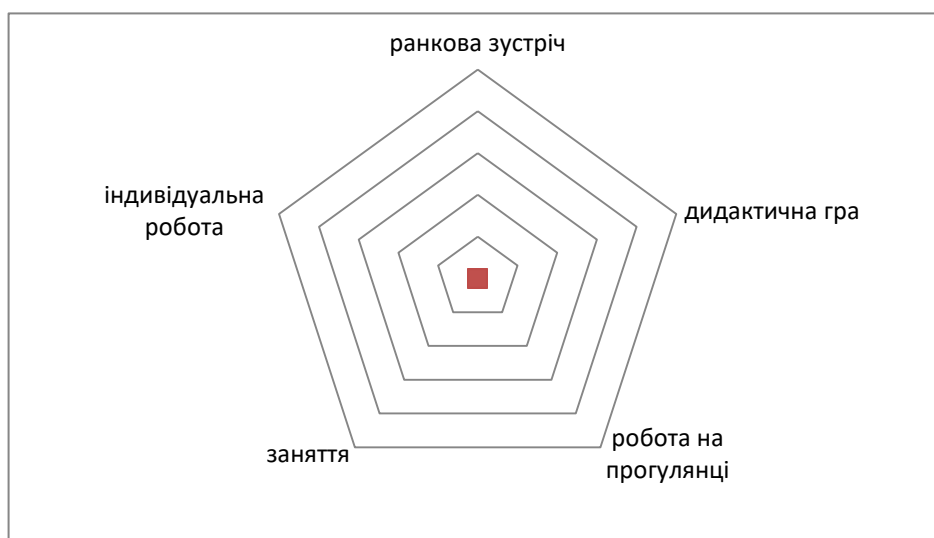
Вправа «Кольорові хмаринки». На кольоровій хмарі напишіть продовження речення,

Я _____
на цьому занятті

Вправа «Рефлексивна мішень»

Мета – забезпечити здатність здобувачів освіти давати якісний аналіз та самоаналіз різних форм роботи з логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку.

Хід вправи: кожен здобувач освіти ставить мітки в сектори відповідно до оцінки результату: чим ближче до центру мішені, тим ближче до п'ятірки, по краях мішені оцінка ближче до нуля, потім – короткий аналіз.

Карта аналізування конспекту заняття

Критерії	Оцінка
Дотримання методичних вимог до структури конспекту заняття: тема заняття, вид та тип, вікова група мета (завдання) словник обладнання попередня робота розгорнутий хід заняття	
Відповідність мети (завдання) програмі, віку, темі, сезону, регіону: <i>розвивальні</i> — розвиток психічних якостей особистості <i>навчальні</i> — формування конкретних уявлень про об'єкт чи явище <i>виховні</i> — засвоєння дитиною загальноприйнятих у суспільстві норм поведінки, формування ціннісного ставлення до об'єкта чи явища	
Логічність структури заняття, доцільність взаємозв'язків між структурними компонентами заняття	
Доцільність у доборі методів і прийомів	
Наявність та доцільність наочного навчально-дидактичного матеріалу (фотографій, репродукцій, слайдів, схем, малюнків)	
Наявність <u>дидактичних ігор</u> , ігрових прийомів, їх доцільність та ефективність	
Наявність художнього слова	

Наявність проблемних запитань до дітей, чіткість формулювань	
Передбачення індивідуальної, групової та фронтальної роботи	
Установлення зв'язку сьогодення із культурними традиціями минулого	
Доцільність поєднання продуктивних видів діяльності	
Стилістична грамотність та зрозумілість дій педагогів та дітей, викладених у конспекті	
Загальна оцінка	

Практичне заняття №8

Методика ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з арифметичними задачами

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЛОК

Типи простих задач для дітей старшого дошкільного віку:

- ✓ задачі на знаходження суми та різниці двох чисел;
- ✓ задачі на відношення більше (менше) на декілька одиниць;
- ✓ задачі на різницеве порівняння чисел;
- ✓ обернені задачі;
- ✓ непрямі задачі (взаємообернуті) [1].

Види арифметичних задач залежно від наочного матеріалу:

- ✓ задачі-драматизації;
- ✓ задачі-ілюстрації;
- ✓ задачі-моделі [1].

ПОНЯТІЙНИЙ БЛОК

Запишіть визначення дефініцій:

арифметична задача – _____

типи задач – _____

види задач – _____

логіко-математична підготовка – _____

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

Завдання 1. Визначіть тип арифметичних задач та напишіть пояснення до схем.

1) У саду росло три вишні і одна яблуня. Скільки всього дерев росло у саду?

Тип задачі _____

$A+B=C$ – це _____,

де A – _____,

B – _____, C – _____.

2) На дереві сиділо 5 синиць. Одна синиця полетіла. Скільки всього пташок залишилось на дереві?

Тип задачі _____

$X - Y = Z$ – це _____,

де X – це _____,

Y – _____, Z – _____.

3) Степан намалював декілька трикутників та 1 квадрат. Усього на малюнку 4 геометричні фігури. Скільки трикутників намалював Степан?

Тип задачі _____

$C - B = A$ - _____,

C – _____,

B – _____,

A – _____.

4) На верхній полиці було 4 кубики, а на нижній на один більше. Скільки кубиків було на нижній полиці?

Тип задачі _____.

Вправа 2. Відповідно до структури арифметичної задачі, складіть задачу-драматизацію та задачу-ілюстрацію.

Задача-драматизація

умова	
запитання	
рішення	
відповідь	

Задача-ілюстрація

умова	
запитання	
рішення	
відповідь	

Вправа 3. Складіть арифметичну задачу певного виду.

1 вид – прості задачі на знаходження невідомих компонентів

2 вид – прості задачі на знаходження суми двох чисел і на знаходження залишку

3 вид – прості задачі на різницеве порівняння (На скільки більше? На скільки менше?)

Вправа 4. Етапи навчання рішення арифметичних задач.

Сформулюйте до задачі-драматизації запитання вихователя, які допоможуть сформулювати у дітей уявлення про арифметичну задачу та її структуру.

Двоє дітей виконують дії, вихователь коментує.

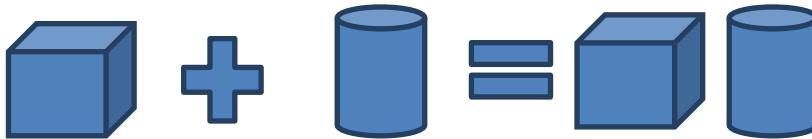
У Дмитра було 8 яблук, Дарина дала йому ще 1 яблуко. Скільки стало яблук у Дмитра?

Вправа 5. Складіть задачу за схемою на тему, задану малюнком.

OOO_ OO=?

Вправа 6. Складіть та запишіть задачі за моделями (довідка: у схемі геометричні фігури використані у якості моделей, тому задачі не про геометричні фігури).

Вправа 7. Визначте чи є запропоновані варіанти задачами, відповідь свою аргументуйте.

На травиці біля хати
Метушаться цуценята.
Двоє білих, наче сніг,
Троє чорних – _____

Валя п'ять яблук купила,
По дорозі одне загубила.
Чотири принесла до хати,
Щоб гостей пригощати _____

- Хлопчик, ти чому сердитий?

- Слив не можу полічити.

Я дві з'їв.

Скільки ж мамі залишив? _____

Сидів хлопчик біля річки,
Він спіймав плотвички.
Кошенятко одну вкрато.
Ось така пригода сталась . _____

Завдання 8. Змоделюйте запитання до задач, які ставитиме вихователь до дітей старшого дошкільного віку у процесі її розв'язання.

Задача 1. У кошику Оленки було 4 гриба, ще 1 гриб у кошик поклала мама. Скільки грибів стало у кошику?

Задача 2. На клумбі розквітло зранку декілька квітів, а ввечері ще одна. Усього за день розквітло 5 квіточок. Скільки квіточок на клумбі розквітло зранку?

Задача 3. Бабуся на стіл поклала 4 яблука та декілька груш усього на столі лежало 8 фруктів. Скільки груш поклала бабуся на стіл?

Задача 4. Даринка мала 7 цукерок. Декілька цукерок вона роздала своїм друзям і у Даринки стало 3 цукерки. Скільки цукерок роздала Даринка друзям?

Задача 5. У зайчика була 1 морквина, а у ведмедика 2 морквини. На скільки менше морквин у зайчика ніж у ведмедика?

3-1=2 _____

6+3=9 _____

8-2=6 _____

Завдання 12. Складіть прикладів за малюнком та запис прокоментуйте.

БЛОК САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ

Завдання. Під час педагогічної практики спільно з дітьми дошкільного віку створити інтелект-карти з теми «Час».

Десять простих правил створення інтелект - карт

1. Починаємо з центральної ідеї посередині чистого аркуша, використовуючи малюнок і хоча б 3 кольори.
2. Використовуємо картини, символи, і заповнюємо ними весь вільний простір.
3. Вибираємо ключові слова і друкованим текстом наносимо на гілки, використовуючи верхній і нижній регістри.
4. Кожен елемент (слово, картинка) повинен мати власну гілку.
5. Лінії повинні бути з'єднані, починаючи від центральної ідеї. Центральні лінії товстіші, органічні і текучі.
6. Робимо лінії такої ж довжини, як і слово(картинка)
7. Використовуємо кольори на власний розсуд і на всій карті пам'яті.
8. Розробляємо свій особистий стиль.
9. Використовуємо акценти і показуємо асоціації на своїй карті пам'яті.
10. Зберігаємо ясність інтелектуальної карти, використовуючи радіальну ієрархію в цифровому порядку

Завдання. Створити інтерактивні вправи з теми «Арифметична задача» на освітній платформі [Інтерактивні вправи .learningApps.org](https://www.learningapps.org)

БЛОК САМОКОНТРОЛЮ

1. Схарактеризуйте особливості ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з обчисленням.
2. Назвіть види та типи арифметичних задач.
3. Розкрийте етапи розв'язання арифметичних задач та методи їх реалізації.
4. Схарактеризуйте методику розв'язання простих задач.
5. Назвіть структурні компоненти задачі.

РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Кольорові хмаринки». На кольоровій хмарі напишіть продовження речення,

Я _____
на цьому занятті

Практичне заняття №9

Наступність у роботі ЗДО та НУШ у логіко-математичному розвитку дітей

ПОНЯТІЙНИЙ БЛОК

Запишіть визначення дефініцій:

наступність – _____

компетентнісний підхід – _____

компетентність – _____

компетенція – _____

математична компетенція – _____

логіко-математичний розвиток – _____

готовність до навчання – _____

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЛОК

Показники математичної готовності

дітей старшого дошкільного віку до навчання в школі:

- уміння систематизувати та групувати предмети за певними ознаками (знаходити геометричні фігури на малюнках, моделях, у формі довколишніх предметів, визначати форму предмета в цілому і його частини за допомогою геометричних фігур);
- розуміння їх суттєві особливості; вміння лічити до десяти від будь-якого числа, у прямому і зворотному порядку;
- знання, що число на одиницю менше від попереднього і на одиницю більше від наступного, тобто розуміють відношення між суміжними числами;
- надання повної характеристики чисел, вказавши його місце відносно інших чисел натурального ряду;
- розв'язання простих арифметичних задач на збільшення або зменшення числа на кілька одиниць;
- використання математичних знань в іграх та повсякденному житті [1].

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

Завдання 1. Під час педагогічної практики продіагностуйте логіко-математичний розвиток дитини старшого дошкільного віку та результати запишіть у таблицю.

№1 Визначення рівня знань розрізняти і називати геометричні фігури.

Приєм: дидактична гра «На що схожа фігура?».

Методика: вихователь пропонує дитині назвати геометричні фігури і знайти схожі предмети. Фігури - овал, квадрат. Коло, трикутник, ромб, прямокутник, трапеція.

Додаток № 1.

В (високий) - дитина правильно виконав завдання;

С (середній) - дитина допускає деякі неточності, робить помилки;

Н (низький) - дитина не впорався із завданням;

№2 Визначення рівня знань розрізняти і правильно називати геометричні тіла.

Приєм: дидактична вправа «Назви правильно»

Методика: вихователь пропонує дитині назвати геометричні тіла і його основні частини.

Додаток № 2.

В (високий) - дитина правильно виконав завдання;

С (середній) - дитина допускає деякі неточності, робить помилки;

Н (низький) - дитина не впорався із завданням

№3 Визначення рівня знань за орієнтуванням в просторі.

Приєм: дидактична вправа «Скажи, де знаходиться предмет?».

Методика: вихователь пропонує дитині розповісти про місцезнаходження предметів на зображенні.

Додаток № 3-5.

В (високий) - дитина правильно виконав завдання;

С (середній) - дитина допускає деякі неточності, робить помилки;

Н (низький) - дитина не впорався із завданням;

№4 Визначення рівня умінь вимірювати довжину предметів.

Прийом: вимірювання довжини смужки лінійкою.

Методика: вихователь пропонує виміряти довжину кожної смужки і записати результат в клітці.

В (високий) - дитина правильно виконав завдання;

С (середній) - дитина допускає деякі неточності, робить помилки;

Н (низький) - дитина не впорався із завданням;

№5 Визначення рівня знань рахувати предмети в прямому і зворотному порядку.

Прийом: дидактична вправа «Допоможи ведмежаті».

Методика: вихователь пропонує дитині допомогти ведмежаті дістатися до рибки, вважаючи в прямому порядку - парними і непарними числами.

Додаток № 6.

В (високий) - дитина правильно виконав завдання;

С (середній) - дитина допускає деякі неточності, робить помилки;

Н (низький) - дитина не впорався із завданням;

№6 Визначення рівня знань про числовому ряді.

Прийом: дидактична вправа «Знайди потрібну запис».

Методика: вихователь пропонує дитині вибрати запис, в якій дано цифри, що знаходяться між цифрами 4 і 9

345678 5678 456789

В (високий) - дитина правильно виконав завдання;

С (середній) - дитина допускає деякі неточності, робить помилки;

Н (низький) - дитина не впорався із завданням;

№7 Визначення рівня знань про кількість і рахунку предметів.

Прийом: дидактична гра «Підбери цифру».

Методика: вихователь пропонує дитині з'єднати лініями цифри з відповідною кількістю предметів.

В (високий) - дитина правильно виконав завдання;

С (середній) - дитина допускає деякі неточності, робить помилки;

Н (низький) - дитина не впорався із завданням.

№8 Визначення рівня знань про склад числа.

Прийом: постановка проблемного питання.

Методика: вихователь пропонує дитині розкласти числа 6,7,8 на менші числа і записати їх.

Додаток № 7.

В (високий) - дитина правильно виконав завдання;

С (середній) - дитина допускає деякі неточності, робить помилки;

Н (низький) - дитина не впорався із завданням;

№9 Визначення рівня знань у вирішенні завдань.

Прийом: складання завдання на додавання і віднімання.

Методика: вихователь пропонує дитині скласти задачу на додавання і віднімання, правильно формулюючи умову і питання завдання, правильно знаходити рішення.

Додаток № 8.

В (високий) - дитина правильно виконав завдання;

С (середній) - дитина допускає деякі неточності, робить помилки;

Н (низький) - дитина не впорався із завданням;

№10 Визначення рівня оволодіння операціями аналізу і умовиводи

Прийом: Рішення задач.

Методика: Вихователь пропонує дитині вирішити 2 завдання.

1. Катя знайшла 4 каштана, а Ніна більше. Скільки каштанів знайшла Ніна? Як ти здогадався?

2. У двох коробках лежать олівці, в одній більше, а в іншій менше. Що потрібно зробити, щоб олівців стало порівну?

Додаток № 9.

В (високий) - дитина правильно виконав завдання;

С (середній) - дитина допускає деякі неточності, робить помилки;

Н (низький) - дитина не впорався із завданням;

№11 Визначення рівня умінь в орієнтуванні в часі.

Прийом: дидактична вправа «Коли буває?»

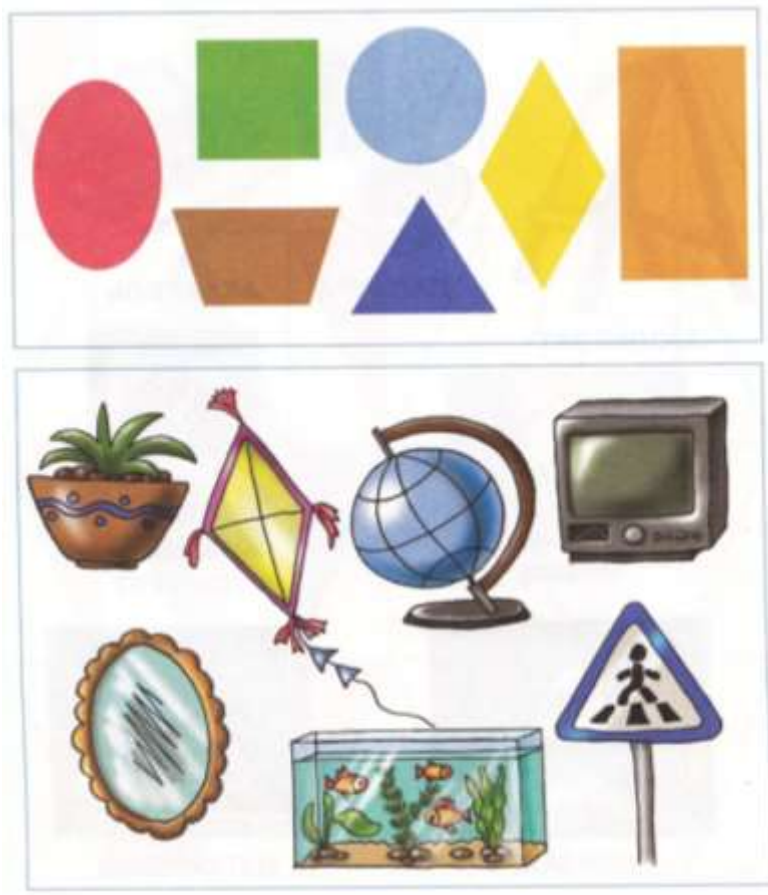
Методика: вихователь пропонує дитині показати картинки частин доби, правильно називати дні тижня, їх порядок проходження і дні між ними.

В (високий) - дитина правильно виконав завдання;

С (середній) - дитина допускає деякі неточності, робить помилки;

Н (низький) - дитина не впорався із завданням;

Назви усі геометричні фігури.
На які предмети схожі?

Назви ці геометричні тіла?

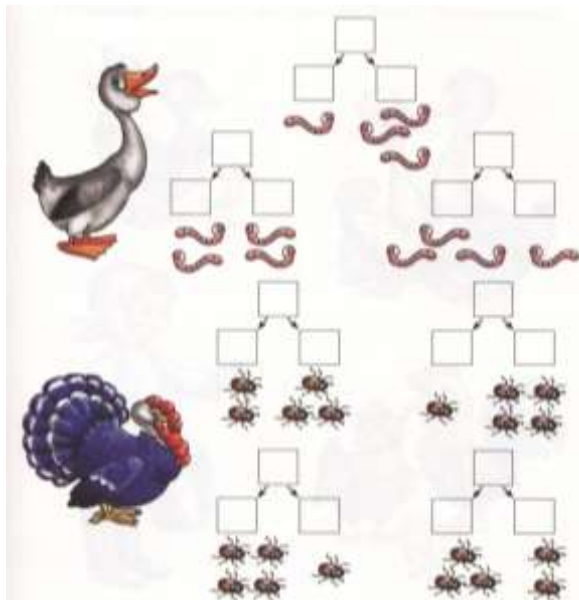
Розглянь малюнок і дай відповідь де знаходяться предмети? (використовуючи слова на, під, близько, через, з під)

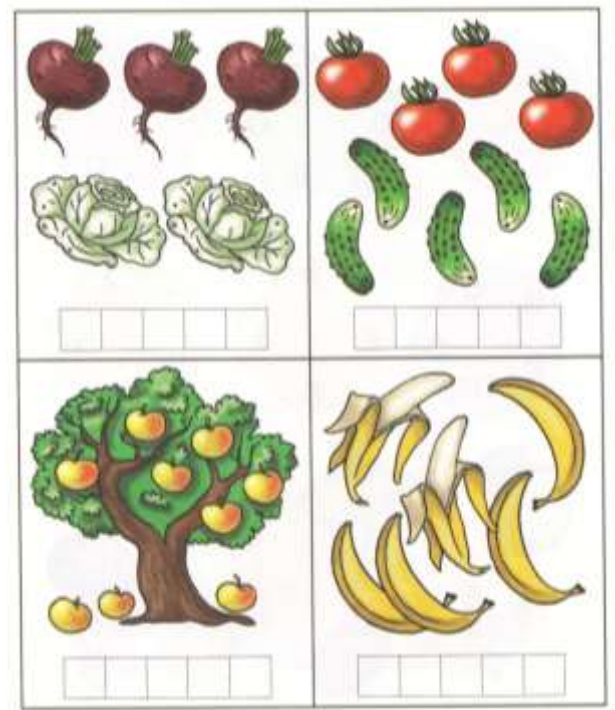
Що намалював у правому верхньому та у правому нижньому куту листа?

А що у лівому верхньому, у лівому нижньому куту та в середині листа?

Допоможіть ведмедику швидше дістатися до рибки – порахуй до десяти, називаючи тільки парні числа

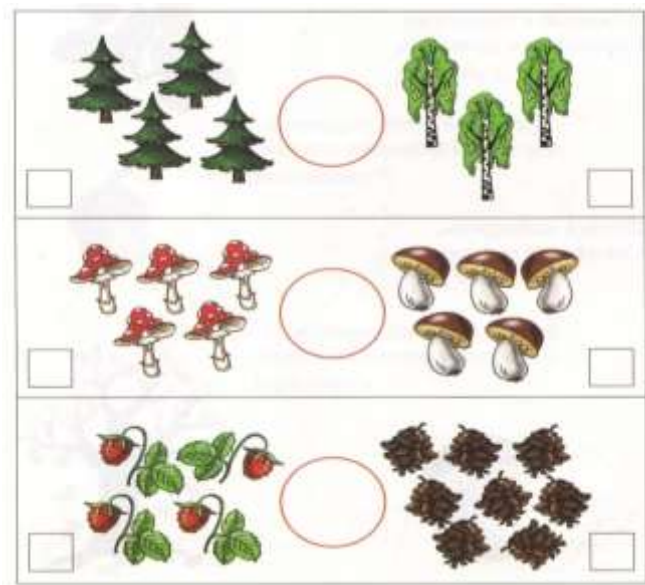

На які менші цифри можна розкласти числа 3, 4 і 5. Напиши в квадратах потрібні цифри

Придумай задачі на складання та запиши рішення.

Порахуй скільки предметів в кожній групі.
Запиши у квадратах пені цифри.
Правильно заповни математичні знаки
(більше, менше, рівно).

Ім'я дитини _____

Вік _____

Завдання	Рівні (+/-)		
	високий	середній	низький
Визначення рівня знань розрізняти і називати геометричні фігури			
Визначення рівня знань розрізняти і правильно називати геометричні тіла			
Визначення рівня знань за орієнтуванням в просторі			
Визначення рівня умінь вимірювати довжину предметів			
Визначення рівня знань рахувати предмети в прямому і зворотному порядку			
Визначення рівня знань про числовому ряді			
Визначення рівня знань про кількість і рахунку предметів			
Визначення рівня знань про склад числа			
Визначення рівня знань у вирішенні завдань			
Визначення рівня оволодіння операціями аналізу і умовиводи			
Визначення рівня умінь в орієнтуванні в часі			

Висновок _____

Завдання 2. Проаналізуйте програми «Українське дошкілля» («Сенсорно-пізнавальна, логіко-математична, дослідницька компетентність») та «Математика» (1 клас) та випишіть, які математичні знання здобуті у ЗДО допоможуть оволодіти математикою у 1 класі.

Для вивчення розділу «Форма об'єкти. Геометричні фігури» першокласники використовують знання, здобуті у ЗДО про _____

Для вивчення розділу «Ознаки, пов'язані з поняттям величини» першокласники використовують знання, здобуті у ЗДО про _____

Для вивчення розділу «Просторові відношення» першокласники використовують знання, здобуті у ЗДО про _____

Для вивчення розділу «Лічба» першокласники використовують знання, здобуті у ЗДО про _____

БЛОК САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ

Завдання. Підготувати конспект одного інтегрованого заняття з логіко-математичним пріоритетом та із застосуванням однієї із освітніх платформ ([освітня онлайн дошка Padlet](#), [інтерактивні вправи .learningApps.org](#), [створення пазлів. www.jigsawplanet.com](#), [освітня платформа www.Learning.ua](#)). Провести його з дітьми дошкільного віку та фотозвіт про проведену роботу вклеїти у робочий зошит

4. [Освітня платформа дошкільників.www.Learning.ua](http://www.Learning.ua)

БЛОК САМОКОНТРОЛЮ

1. Назвіть показники готовності дитини до вивчення математика у 1 класі НУШ?
2. Які документи регламентують процес наступності у вивченні математики у ЗДО та НУШ?
3. Дайте визначення поняттям «компетенція» та «компетентність».
4. Дайте визначення поняттям «готовність», «математична готовність».

РЕФЛЕКСІЯ

Вправа «Кольорові хмаринки». На кольоровій хмарі напишіть продовження речення,

Я _____
на цьому занятті

САМОДІАГНОСТИКА СФОРМОВАНИХ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ ТА САМОСТІЙНІЙ ПОЗААУДИТОРНІЙ РОБОТІ
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

Вказівки: усі завдання мають п'ять варіантів відповідей.

Позначте умовною позначкою «□» клітинку, яка відповідає правильній відповіді.

1. Найбільш тісний зв'язок теорії і методики формування математичних уявлень спостерігається із...:
 - а) методикою шкільної математики;
 - б) педагогікою (загальною, дошкільною і спеціальною);
 - в) психологією (загальною, дошкільною і спеціальною);
 - г) фізіологією та анатомією;
 - д) кібернетикою.

2. Методичне керівництво процесом формування математичних уявлень дітей у ЗДО реалізує...:
 - а) усі завдання розумового розвитку дітей дошкільного віку;
 - б) умови опанування математичних уявлень;
 - в) умови взаємодії ЗДО і НУШ;
 - г) умови взаємодії ЗДО з сім'єю;
 - д) умови створення предметно-розвивального середовища.

3. Сенсорне виховання як основа математичної освіти дітей дошкільного віку — це...:
 - а) розвиток у дитини процесів сприйняття та уявлень про предмети і явища довколишнього світу;
 - б) цілеспрямований освітній процес, орієнтований на формування чуттєвого пізнання й удосконалення почувань і сприйняття;
 - в) сукупність знань і умінь, що були сформовані при їх засвоєнні перцептивних дій;
 - г) спеціально організований освітній процес, спрямований на формування системи знань і умінь, способів розумової діяльності і розвиток пізнавальної активності дітей;
 - д) кількісні та якісні зміни, що відбуваються у розумовій діяльності дитини, пов'язані із віком, збагаченням досвіду і впливом виховних дій.

4. Цілеспрямований освітній процес, який формує чуттєве пізнання й удосконалює відчуття і сприйняття,— це...:
 - а) сенсорний розвиток;
 - б) сенсорне виховання;
 - в) розумовий розвиток;
 - г) розумове виховання;
 - д) мовний розвиток.

5. Згідно із педагогічними поглядами поняття про число формується в процесі...:
 - а) образотворчої діяльності;
 - б) конструктивної діяльності;
 - в) ігрової діяльності;
 - г) творчої розповіді;
 - д) спеціально організованих занять.

6. Дидактичний матеріал М. Монтесорі спрямований на розвиток...:
 - а) пізнавальної активності дітей і розумових здібностей;

- б) сенсорних здібностей;
- в) зв'язного мовлення;
- г) конструктивних здібностей;
- д) ігрової діяльності.

7. Який з принципів вимагає від педагога і дітей знання математичної термінології?

- а) свідомості й активності;
- б) наочності;
- в) систематичності й послідовності;
- г) науковості;
- д) доступності.

8. Традиційними засобами формування елементарних математичних уявлень є:

- а) обладнання для ігор і занять, комплекти наочного дидактичного матеріалу, література;
- б) комп'ютерні програми на спеціальних носіях, комп'ютер, магнітні дошки;
- в) дидактичний матеріал М. Монтесорі, модульні конструктори, робочі зошити;
- г) демонстрація, інструкція, пояснення;
- д) вказівки, роз'яснення, запитання до дітей.

9. Заняття з розвитку елементарних математичних уявлень спрямовані на...:

- а) закріплення, застосування й розширення знань і умінь;
- б) пред'явлення нових знань, повторення й систематизацію пройденого матеріалу, закріплення умінь і навичок;
- в) усунення недоліків в інтелектуальному розвитку дитини;
- г) формування інтересу до математики, підбиття підсумків;
- д) повторення, застосування й відпрацювання знань, умінь і навичок.

10. У молодших групах використання словесного методу на заняттях з математики супроводжується:

- а) прийомами логоритміки;
- б) різноманітністю формулювань запитання;
- в) введенням необхідних символів;
- г) загадковим, казковим тоном, повільним темпом і багаторазовими повтореннями;
- д) використанням проблемних ситуацій, швидким темпом.

11. У старших групах використання словесного методу на заняттях з математики супроводжується:

- а) прийомами логоритміки;
- б) різноманітністю формулювань запитання;
- в) введенням жестів;
- г) загадковим, казковим тоном, повільним темпом і багаторазовими повтореннями;
- д) використанням проблемних ситуацій, швидким темпом.

12. Генезис математичних уявлень у дітей і діагностика математичного розвитку необхідні для організації...:

- а) констатуючого контролю;
- б) цілепокладання й проектування роботи;
- в) індивідуальних занять з формування елементарних математичних уявлень;
- г) математичних ранків, вікторин та іншого;
- д) самостійної діяльності дітей.

13. Показниками активної розумової діяльності дітей дошкільного віку на заняттях є...:

- а) наявність пізнавального інтересу, прояв активності, самостійності у процесі пошуку розв'язання задачі, володіння різноманітними розумовими операціями, здійснення контролю і самоконтролю;
- б) спостереження дитини за довколишньою дійсністю, порівняння предметів, узагальнення ознак, орієнтування у просторі й у прихованих математичних зв'язках;
- в) чіткість відповідей, здійснення практичних і розумових дій, різноманітність формулювань, обмірковування задач;
- г) встановлення логічної послідовності у задачі, самостійні відповіді, граматично правильне мовлення, уміння оцінювати діяльність і результат;
- д) володіння прийомами вимірювання, порівняння, класифікації, віднімання, додавання одиниць, запису арифметичних дій.

14. Виділіть зайве завдання математичного розвитку дітей дошкільного віку:

- а) формування системи елементарних математичних уявлень;
- б) формування передумов математичного мислення і початкових форм навчальної діяльності;
- в) розвиток конструкторської діяльності;
- г) розширення й збагачення словника, вдосконалення зв'язного мовлення;
- д) формування сенсорних процесів і здібностей.

15. Розвиток пізнавального інтересу дітей до математики вимагає від педагогів...:

- а) створення предметно-розвивального, ігрового, побутового середовища;
- б) оволодіння обчислювальною діяльністю;
- в) оволодіння культурою спілкування;
- г) створення психологічної комфортності в групі;
- д) уміння користуватися різноманітними парціальними програмами.

16. Напрями роботи з формування математичних уявлень пов'язані із...:

- а) розвитком інтелектуальних здібностей і формуванням змістовних, математичних уявлень і понять;
- б) розширенням інформаційного наповнення занять використовуючи програми НУШ;
- в) розвитком варіативної освіти;
- г) розвитком мовленнєво-розумової діяльності;
- д) концепцією випереджального навчання.

17. Виключіть зайвий розділ програми з формування математичних уявлень:

- а) «Кількість та лічба»;
- б) «Моделювання»;
- в) «Величина» і «Форма»;
- г) «Орієнтування у просторі»;
- д) «Орієнтування у часі».

18. За програмою навчання дочислова діяльність дітей молодшого дошкільного віку включає в себе...:

- а) моделювання з предметами, отримання конструкцій;
- б) виділення властивостей предметів, необхідних для оволодіння математичними уявленнями, дій порівняння;
- в) складання простих задач;
- г) ігри і вправи, спрямовані на розвиток логічних операцій;

д) оволодіння просторовими відношеннями між предметами.

19. Підставою для введення дитини старшого дошкільного віку у світ числа є...:

- а) виконання дій із величинами, користування умовною міркою;
- б) групування предметів за формою;
- в) створення уявної ситуації;
- г) оволодіння порядковою й кількісною лічбою;
- д) здатність до розв'язання арифметичних задач.

20. Дидактичні ігри і вправи на заняттях з розвитку математичних уявлень сприяють...:

- а) закріпленню знань, умінь і навичок, розвитку психічних процесів;
- б) здобуттю математичної освіти;
- в) розвитку пізнавальної активності і психічних процесів;
- г) формуванню колективних навичок виконання математичних завдань;
- д) збагаченню словника новими математичними термінами.

21. Виключіть неправильний варіант відповіді. Вихователь продовжує створювати умови для логіко-математичного розвитку інтересу у дітей дошкільного віку у процесі...:

- а) створення ігрових ситуацій;
- б) організації дидактичних ігор математичного змісту;
- в) проведення загальнорозвивальних вправ;
- г) повторення пройденого матеріалу;
- д) розвитку наочно-дієвого мислення.

22. Для логіко-математичного розвитку у дітей дошкільного віку у ЗДО не використовується...:

- а) створення спеціальних педагогічних ситуацій;
- б) організація дидактичних ігор математичного змісту;
- в) проведення розвивальних вправ;
- г) експериментування й моделювання;
- д) завдання на розвиток наочно-дієвого мислення.

23. Визначте неправильний варіант відповіді.

Творчий контакт ЗДО з родиною забезпечується завдяки таким формам роботи:

- а) консультації і бесіди про математичний розвиток дитини;
- б) відкрите заняття;
- в) ширми і папки-пересувки;
- г) колоквиуми;
- д) організація математичних вікторин для дітей.

24. Реальні уявлення про довколишній світ є необхідними для...:

- а) кращого розуміння змісту арифметичних задач і розширення математичних уявлень;
- б) розуміння структури задач елементарного математичного змісту;
- в) ознайомлення із числом і цифрою;
- г) формування самоконтролю на заняттях з математики;
- д) ознайомлення з деякими одиницями загальноприйнятої системи мір: сантиметром, метром, літром, кілограмом.

25. Виключіть неправильний варіант відповіді.

Батьки допомагають дітям засвоїти математичний зміст у побуті під час ознайомлення із...:

- а) підручниками з математики для 1 класу;
 - б) тривимірним простором довколишнього світу;
 - в) формою і величиною реальних об'єктів довколишнього світу;
 - г) кількісними властивостями й відносинами, які існують у реальному просторі приміщень;
 - д) часовими орієнтирами у природних умовах.
26. Навчання дітей розв'язуванню арифметичних задач здійснюється у:
- а) середній групі;
 - б) старшій групі;
 - в) молодшій групі;
 - г) всі відповіді правильні.
27. На яку ознаку слід звернути увагу дітей дошкільного віку під час первинного вивчення та обстеження геометричної фігури «квадрат»?
- а) наявність кутів та сторін;
 - б) рівність сторін;
 - в) рівність кутів;
 - г) кількість сторін.
28. Навчання обчислювальної діяльності слід починати з ознайомлення із структурою арифметичних задач:
- а) задач малюнків;
 - б) задач-драматизацій;
 - в) віршованих задач;
 - г) задач-жартів.
29. В якому завданні подана правильна послідовність ознайомлення дітей дошкільного віку з геометричною фігурою?
- а) подання назви, демонстрація порівняння, побудова серіаційного ряду, обстеження фігури;
 - б) демонстрація фігури (показ, назва), показ фігури різного кольору, величини, обстеження;
 - в) обстеження, порівняння з предметами близькими за формою.
 - г) показ геометричної фігури, її називання, обстеження, виконання практичних дій.
30. Якими видами вимірювання оволодівають діти на кінець дошкільного віку?
- а) лінійним, вимірюють масу, час;
 - б) вимірюють об'єм, масу, час;
 - в) оволодівають лінійним вимірюванням, навчаються вимірювати об'єм, масу, час;
 - г) вимірюють довжину предмета, об'єм, масу.
31. Яка освітня лінія БКДО розкриває завдання логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку?
- а) дитина в сенсорно-пізнавальному просторі;
 - б) гра дитини;
 - в) дитина в соціумі;
 - г) правильна відповідь відсутня.
32. Навчання дітей раннього віку лічбі має починатись з:

- а) практичних дій з множин;
- б) перелічування предметів;
- в) називання дорослими числівників;
- г) візуального обстеження чисел.

33. Якими прийомами по елементного порівняння двох множин оволодівають діти молодшого дошкільного віку?

- а) прийомами накладання, прикладання, утворення пар;
- б) прийомами накладання, прикладання;
- в) прийомами накладання, утворення пар;
- г) прийомами прикладання.

34. Основними прийомами формування у дітей дошкільного віку уявлення про геометричні фігури є:

- а) показ, розглядання, обстеження дотиково-руховим способом;
- б) демонстрація предмета, обстеження зоровим аналізатором;
- в) показ, обстеження, накладання;
- г) розгляд, обстеження, прикладання.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ СФОРМОВАНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Для екзамену, курсового проєкту (роботи)	Для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	Задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Оцінка	Критерії оцінювання
відмінно	здобувач освіти під час усної та/або письмової відповіді демонструє знання матеріалу в повному обсязі, вміння правильно та логічно виконувати практичні завдання, розроблені відповідно до змісту навчальної програми; презентує результати роботи із науково-педагогічними джерелами; активно використовує сформовані спеціальні компетентності під час лабораторних занять у ЗДО та у ході практичної підготовки зі спеціальності
добре	здобувач освіти під час усної та/або письмової відповіді демонструє знання матеріалу в повному обсязі, із незначними помилками; уміє правильно та логічно виконувати практичні завдання, розроблені відповідно до змісту навчальної програми, однак присутні певні неточності у роботі; презентує результати роботи із науково-педагогічними джерелами; активно використовує сформовані спеціальні компетентності під час лабораторних занять у ЗДО та у ході практичної підготовки зі спеціальності
задовільно	здобувач освіти демонструє рівень сформованих фахових компетентностей з ОК задовільний для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність із науково-педагогічними джерелами, передбаченою навчальною програмою; мають місце суттєві помилки у виконанні практичних завдань, натомість здобувач освіти спроможний усунути їх із допомогою викладача
незадовільно	відповідь здобувача освіти під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, яка зумовлена початковими уявленнями про предмет вивчення, відтак рекомендовано проходження повторного курсу вивчення ОК

РЕСУРСНИЙ БЛОК

Основна:

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Наказ МОН № 33 від 12.01.2021 р. https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.
2. Березовська Л. Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку : навчальний посібник. Івано-Франківськ : НАІР, 2022. 252 с.
3. Білан О. І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» : За заг. ред. О. В. Низковської. Тернопіль : «Мандрівець», 2017. 256 с.
4. Брежнєва О.Г. Теорія і практика математичного розвитку дітей 3-6 років у системі дошкільної освіти: автореф. дис. д. пед. наук. К., 2019, 42 с.
5. Брежнєва, О. Г. Математичний розвиток дошкільників: теорія і технологія: монографія. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2018. 481 с.
6. Дитина : освітня програма для дітей від 2 до 7 років відповідно до Базового компонента дошкільної освіти. Наук. кер. проєкту : В. О. Огнев'юк. Київ, ун-т ім. Б. Грінченка. 2020. 440 с.
7. Дорошенко Т. М., Мацько В. В. Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень : навч. посіб. Кременчук : ПП «Бітарт», 2019. 96 с.
8. Доценко А. В., Забашта О. О., Лобанова Н. О., Остапенко А. С. Усі ігри в закладі дошкільної освіти. Харків : Вид. груп «Основа», 2021. 271 с.
9. Зайцева Л. І. Формування математичної компетентності старших дошкільників: метод. посіб. Харків : Веста: Ранок, 2008. 160 с.
10. Іщенко Л.В. Педагогічні технології супроводження процесу формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку : навчальний посібник [для студентів спеціальності «Дошкільна освіта»]. Вид. 2-ге, перер. та доп. Умань : ПП Жовтий О. О., 2013. 149 с.
11. Іщенко Л. В. Педагогічні технології супроводження процесу формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку : навчальний посібник. Умань : ПП Жовтий О. О., 2013. 149 с.
12. Косенчук О. Г., Новик І. М., Венгловська О. А., Куземко Л. В. Державний стандарт дошкільної освіти : особливості впровадження. Харків : Вид-во «Ранок», 2021. 240 с.
13. Лазарович Н.Б., Чупахіна С.В. Логіко-математичний розвиток дітей дошкільного віку: методичні рекомендації. Івано-Франківськ, 2015. 90 с.
14. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти. Навч.-метод. посіб. / За ред. Г. С. Тарасенко. Київ : ВД «Слово», 2010. – 320 с.
15. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку / [Н. В. Гавриш, Т. В. Панасюк, Т. О. Піроженко, О. С. Рогозянський, О. Ю. Хартман, А. С. Шевчук]; За заг. наук. ред. Т. О. Піроженко. Київ : Українська академія дитинства, 2017. 80 с.

16. Пагута Т. І. Методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку : навч.-метод. посіб. Львів, «Новий Світ-2000», 2020. 300 с.
17. Щербакова К. Й., Брежнєва О. Г. Теорія і методика логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку: навч. посіб. Мелітополь. 2015. 200 с.
18. Я у світі : програма розвитку дитини від народження до шести років . наук. кер. О. Л. Кононко. Київ : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2019. 488 с.

Допоміжна

1. Крутій К. Освітній простір дошкільного навчального закладу. Ч. 1: Концепції, проектування технології створення. Запоріжжя : ЛПКС, 2009. 320 с.
2. Острань Р., Музика Г. Ігри математичні – цікаві та незвичні : дидактичні ігри для дітей дошкільних груп. Палітра педагога. 2021. № 1. С. 12–13.
3. Сазонова А. В. Загальнотеоретичні основи природничо-математичної освіти дітей дошкільного віку: навч. посіб. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2010. 248 с.
4. Степанова Т. М. Навчаємо математики : формування елементарних математичних уявлень у дітей старшого дошкільного віку : навч.-метод. посіб. 2-ге вид. Київ : Генеза, 2017. 11

Інформаційні ресурси

1. <http://www.kmu.gov.ua/control/> – Урядовий портал
2. <http://www.mon.gov.ua/> – Міністерство освіти і науки України
3. <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/index> – Комітет з питань освіти і науки
4. <http://www.osvita.org.ua/> – Освітній портал
5. <http://ped.sumy.ua/> – Українська педагогіка
6. <http://www.znannya.org/> – Портал Знань Наукові бібліотеки
1. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського
2. <http://nplu.org/> - Національна парламентська бібліотека України
3. <http://www.dnpb.gov.ua/> – Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського НАПН України
4. www.edu-ua.net/library – Державна освітянська бібліотека України
5. <http://lib.npu.edu.ua/> – Наукова бібліотека Національного педагогічного університету імені Н.П. Драгоманова
6. <http://www.npu.edu.ua/ua/e-biblioteka> – Електронна бібліотека Національного педагогічного університету імені Н.П. Драгоманова
7. <http://enpuir.npu.edu.ua> – Електронний репозитарій Наукової бібліотеки НПУ ім. М. П. Драгоманова
8. www.ukrlibworld.kiev.ua – Бібліотечний світ України

Для нотаток

Навчальне видання

Найда Руслана Григорівна

**МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ
МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ
У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

ПРАКТИКУМ

ISBN 978-617-8011-64-2

Формат 60x84 1/16. Папір офсетний
Друк цифровий
Гарнітура Times New Roman Умовн.
Друк. арк. 7,21
Наклад 100 прим.
Зам. № 003/10/23

Видавництво «НАІР»

Івано-Франківськ, вул. Височана, 18,
тел. (050) 433-67-93
email: fedorynrr@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів
видавничої продукції №4191 від 12.11.2011р.